

Міністерство освіти і науки України
Волинський державний університет імені Лесі Українки

Філологічний факультет
Кафедра української літератури

О. В. Яблонська

**Історія української літератури
першої половини XIX ст.**

Методичні рекомендації для студентів
спеціальності “українська мова та література”

Редакційно-видавничий відділ “Вежа”
Волинського державного університету імені Лесі Українки

Луцьк – 2006

УДК 821.161.2 (079) «18»
ББК 83.3 (4 Укр) 5
Я14

Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського державного університету ім. Лесі Українки
(протокол № від)

Рецензенти:

М. І. Мартинюк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Луцького гуманітарного університету

Т. П. Левчук, кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії літератури і зарубіжної літератури Волинського державного університету імені Лесі Українки

Я14 Яблонська О. В.

Історія української літератури першої половини ХІХ ст. Методичні рекомендації для студ. спец. “українська мова та література”.– Луцьк: РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006.– 95 с.

Видання складає комплекс завдань: матеріали для практичних занять і самостійної роботи, запитання для самоконтролю, списки рекомендованої літератури, перелік питань до іспиту, теми курсових робіт, а також критерії оцінки знань студентів.

Тематика охоплює класичне надбання української літератури від І. Котляревського до Т. Шевченка, відтворює найважливіші літературно-стильові та жанрові тенденції.

Для студентів спеціальності “Українська мова та література”.

УДК 821.161.2 (079) «18»
ББК 83.3 (4 Укр) 5

© О. В. Яблонська, 2006

Пояснювальна записка

Кінець XVIII – перша половина XIX ст.– переломний етап для української літератури, час виходу на новий шлях ідейно-естетичного розвитку, національного відродження й поступу.

Опанування курсу “Історія української літератури першої половини XIX ст.” з-поміж різних типів роботи передбачає вивчення матеріалу на практичних заняттях та організацію самостійної роботи. Плани практичних занять покликані забезпечити цілісне уявлення про особливості українського літературного процесу періоду становлення нової української літератури та шевченківської доби. Функціональні особливості літературних напрямів, своєрідність творчого методу й поетики, історико-культурний контекст – у таких параметрах осмислюється певний художній текст і творчий доробок письменника загалом.

Особлива увага звертається на формування вмінь самостійного аналізу художнього твору як естетичного явища, вироблення навичок у тлумаченні жанрово-стильової специфіки тексту. Обов'язковим є вивчення літератури цього періоду з урахуванням досвіду вітчизняного літературознавства.

У посібнику зацентовано на вагомості міжпредметних зв'язків курсу історії української літератури першої половини XIX ст. з курсом українського літературознавства, історії України та історії філософії України, історії української культури.

Структура курсу

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг годин	Кредитів ECTS	Змістових модулів	Кількість годин			Підсумковий контроль
						лекції	практ.	сам.	
денна	2	3	180	5	3	74	32	74	контрольна робота, екзамен
заочна	2	3	180	5	3	26	6	148	контрольна робота, екзамен

Змістові модулі та форми проміжного контролю

Модуль 1. Українська література доби Просвітництва

Становлення нової української літератури в контексті національного відродження народу. Період становлення нової літератури і формування історичної школи в літературознавстві. Літературний процес перших десятиліть XIX ст.

“Енеїда” І. Котляревського. Життєвий і творчий шлях І. Котляревського. “Енеїда” І. Котляревського в контексті європейських літератур. “Енеїда” як бурлескно-трагедійна поема. Специфіка потрагування “Енеїди” І. Котляревського як явища українського бароко. Елементи гротескного реалізму в “Енеїді”. Риси просвітительського реалізму в поемі. Особливості творення національного характеру.

Драматургія І. Котляревського. Багатогранність таланту І. Котляревського. Лірика. Перекладацька діяльність. Становлення нової української драматургії на засадах реалізму і народності (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник” І. Котляревського). Характер конфлікту й художні особливості драматичних творів І. Котляревського.

Специфіка жанрового визначення драматичних творів І. Котляревського. Проблема творчого методу І. Котляревського-драматурга. Значення творчості І. Котляревського.

Бурлескно-трагедійна поезія. Під могутнім впливом “Енеїди”. Гумористичне осмислення подій, пов’язаних з походами Наполеона. Ода К. Пузини “Малоросійський селянин”. “Горпинида, чи Вхопленая Прозерпина” П. Білецького-Носенка. “Жабомишодраківка” К. Думитрашка. “Вечорниці” П. Кореницького. “Вовкулака” С. Александра. “Харко, запорозький кошовий” Я. Кухаренка.

Побутово-етнографічна драматургія. Особливості просвітительського реалізму в українській літературі першої половини XIX ст. “Побут Малоросії в першу половину XVIII ст.” Романа Андрієвича. “Любка, або Сватання в с. Рихмах” Прокопа Котлярова. Перші твори галицької драматургії. Становлення водевілю. “Простак” Василя Гоголя. П’єси Кирила Тополі. “Чорноморський побит на Кубані” Якова Кухаренка. “Купала на Івана” Степана Писаревського. “Поворот запорожців з Трапезунда” Кароля-Августа Гейнча.

Творчість П. Білецького-Носенка в історико-культурному контексті доби. Життя й педагогічна діяльність П. Білецького-Носенка. Першовідкривач жанру української літературної казки. Поема

“Горпинида, чи Вхопленая Прозерпина”. Баладна творчість. Байкарська спадщина. Значення творчості П. Білецького-Носенка.

Творчість П. Гулака-Артемівського. Життєвий і творчий шлях. Перекладацька діяльність. Вірш-послання “Справжня Добрість (Писулька до Грицька Пронози)”. Байкарська спадщина. Значення творчості П. Гулака-Артемівського.

Творчість Г. Квітки-Основ’яненка. Життєпис Г. Квітки-Основ’яненка. Ранній період творчості. Драматургія Г. Квітки-Основ’яненка. Г. Квітка-Основ’яненко – “творець народної повісті” (І. Франко): особливості сентиментально-реалістичної прози. Ідейно-художні особливості бурлескно-реалістичної прози.

Творчість Є. Гребінки. Життєвий і творчий шлях письменника. Рання творчість. Байкарська спадщина. Лірика. Поема “Богдан”. Проза російською мовою.

Форми проміжного контролю: творча робота, підсумкова самостійна робота за змістом усього модуля.

Модуль 2. Особливості українського романтизму

Художній світ українського романтизму. Романтизм як естетична проблема. Шляхи розвитку українського романтизму. Тематично-стильові течії українського романтизму. Жанрове розмаїття літературної творчості.

Основні осередки українського романтизму. Л. Боровиковський – зачинатель українського романтизму. Баладна творчість Л. Боровиковського. Переклади і переспіви Л. Боровиковського.

Харківська школа романтиків. “Думки й пісні та ще дещо” А. Метлинського. Художній світ поезії М. Костомарова. Балади М. Костомарова. Лірика М. Петренка. Поезія В. Забіли.

Поети романтичної школи. Творчість М. Маркевича, збірка “Украинские мелодии” (1831). Історичні дослідження М. Маркевича. Творчість І. Срезневського. Діяльність письменника. Поезії О. Шпигоцького. Поетична творчість О. Бодяньського. Поезії В. Забіли як явище психологічно-особистісної течії в українській романтичній поезії. Вірші-медитації та пейзажна лірика М. Петренка. Поезія О. Афанасьєва-Чужбинського. Лірика О. Корсуна. Поєми М. Макаровського. Лірика П. Морачевського. Поема “Чумаки”. Значення творчості поетів-романтиків Харківської школи.

М. Костомаров – письменник і науковець. Життєвий і творчий шлях М. Костомарова. Новаторство М. Костомарова-драматурга.

Нетрадиційність трактування фольклорного сюжету в п'єсі "Сава Чалий". "Переяславська ніч" як драма ідей. Проблема жанрового визначення драматичних творів М. Костомарова. Пошуки в епічних жанрах прози. Літературно-критична й фольклористична діяльність М. Костомарова. Історичні студії М. Костомарова.

Культурно-літературне відродження в Західній Україні. Перші вияви культурно-освітнього пробудження. Етнографічно-фольклористична діяльність "Руської трійці". Літературна діяльність "Руської трійці". Альманах "Русалка Дністоровая": історія видання; структура і проблематика пам'ятки; художні тексти. Художні пошуки карпатських українців. Літературна діяльність закарпатського будителя О. Духновича.

Літературна творчість "Руської трійці". Життєвий і творчий шлях М. Шашкевича. Художній світ лірики М. Шашкевича. Казка-новела "Олена" М. Шашкевича. Поетичні переклади М. Шашкевича. "Читанка для діточок" М. Шашкевича. Образ М. Шашкевича в художній літературі. Громадсько-культурна праця І. Вагилевича. Балади І. Вагилевича. Творчість І. Вагилевича польською мовою. Громадсько-культурна діяльність Я. Головацького. Поезія Я. Головацького. Філологічно-історичні дослідження Я. Головацького.

"Романтичне літературознавство". "Романтичне літературознавство" авторів "Руської трійці" та Кирило-Мефодіївського братства. Міфологічний напрям у літературознавстві і розвиток його в працях М. Костомарова. М. Костомаров про сучасний літературний процес (стаття "Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке"). П. Куліш як один із основоположників української літературної критики нового періоду. Естетичні погляди Т. Шевченка. Висновки і перспективи історичної школи в українському літературознавстві.

Форми проміжного контролю: творча робота, тестування за змістом усього модуля, підсумкова контрольна робота за змістом усього модуля.

Модуль 3. Творчість Т. Шевченка

Т. Шевченко: особистість, творчість, доля. Багатогранність таланту національного генія. Дитинство та юнацькі роки. Вкуп з кріпацтва. Навчання в Академії мистецтв. Діяльність у Кирило-Мефодіївському братстві. Період заслання. Останні роки життя. Періодизація життєвого і творчого шляху Т. Шевченка.

Ранній період творчості Т. Шевченка. Перше видання творів Т. Шевченка – “Кобзар” (1840). Історичні поезії Т. Шевченка раннього періоду як синтез фольклорно-історичної та громадянської течії романтизму. Медитативно-елегійна лірика. Героїко-історична епопея “Гайдамаки” (1841).

Драматургія Т. Шевченка. Віршова історична трагедія “Никита Гайдай” (1841). Історико-побутова драма “Назар Стодоля”. Особливості творчого методу Т. Шевченка-драматурга.

Творчість Т. Шевченка періоду “трьох літ”. Історіософічність творів періоду “трьох літ”. Проблема жанрового визначення поеми “Сон (У всякого своя доля ...)”. Гротеск як елемент поетики творів періоду “трьох літ” (“Сон (У всякого своя доля...)”, “Великий льох”). “Псалми Давидові”. Політична сатира. Громадянська лірика. Романтичний образ-характер патріота в поемі “Єретик”. Соціально-побутові поеми з життя українського села (“Наймичка”, “Сова”). Історично-побутова поема “Невольник”. Проблема творчого методу Т. Шевченка періоду “трьох літ”.

“Невольничя” лірика Т. Шевченка. Мотиви циклу поезій “В казематі”. Автобіографічна лірика Т. Шевченка періоду заслання. Соціально-побутові та побутово-етологічні поеми (“Княжна”, “Марина”, “Москалева криниця”, “Якби тобі довелось...”, “Петрусь” та ін.). Історичні поеми й вірші (“Чернець”, “Іржавець”, “Заступила чорна хмара”, “У неділеньку у святую” та ін.). Вірші й поеми сатиричного змісту (“П.С.”, “Царі”).

Прозова спадщина Т. Шевченка. Прозова розробка сюжетів поем (“Наймичка”, “Варнак”, “Княжна”). Автобіографічні мотиви повісті “Художник”. Проблема кріпацтва як найбільшого народного лиха (повість “Княгиня”, “Варнак”, “Музикант”, “Несчастный”, “Прогулка с удовольствием и не без морали”). Проблема впливу середовища на становлення особистості (“Близнецы”, “Несчастный”). “Журнал” як найвидатніший твір Шевченкової мемуарної прози.

Останній період творчості Т. Шевченка. Антицарське спрямування поем “Неофіти” та “Юродивий”. Політична лірика (“Подражаніє Ізекіїлю. Глава 19”, “Осія. Глава XIV”, “І Архімед, і Галілей”, “Я не нездужаю нівроку...”, “Колись-то ще, во время оно”, “Во Іудеї во дні они”). Інтимна лірика. Поема “Марія” як вершина розвитку антропософії поета.

Творчість Т. Шевченка в критиці й літературознавстві 40–60-х років ХІХ ст. “Кобзар” (1840) в російській критиці. Діячі української

культури про перше видання творів Т. Шевченка. “Гайдамаки” (1841) в російській критиці. В. Белінський і українська література. Період цензурного терору 50-х років XIX ст. Творчість Т. Шевченка в осмисленні П. Куліша. 60-і роки XIX ст.– період всеслов’янського визнання поезії Т. Шевченка. Рецензії на “Кобзар” (1860) (М. Костомаров, М. Михайлов, М. Добролюбов).

Шевченкознавство: становлення і розвиток. Сучасні проблеми. Літературно-критичні студії П. Куліша. Творчість Т. Шевченка в осмисленні М. Костомарова. Шевченкознавча спадщина І. Франка. Розвиток шевченкознавства в XX ст. (О. Білецький, Є. Кирилюк, Ю. Івакін, І. Світличний, М. Коцюбинська, В. Шубравський, П. Одарченко, Д. Чуб). Сучасні шевченкознавчі дослідження (Є. Сверстюк, Г. Грабович, О. Забужко, Є. Нахлік, В. Смілянська, Н. Чамата).

Доля і творчість Т. Шевченка в біографічних студіях. Образ письменника в художній літературі. Перші біографічні матеріали 60-х років XIX ст. Спогади про митця. Студія О. Кониського “Тарас Шевченко-Грушівський: Хроніка його життя”. Літературознавча розвідка Б. Лепкого “Про життя і творчість Тараса Шевченка”. Дослідження П. Зайцева “Життя Тараса Шевченка”. Осягнення Шевченкових висот С. Васильченком. Образ Т. Шевченка у художніх творах Л. Смілянського та З. Тулуб. Роман-диалогія В. Шевчука. Романи про Т. Шевченка 1990-х років.

Форми проміжного контролю: творча робота, тестування за змістом усього модуля, підсумкова контрольна робота за змістом усього модуля.

Тематичний план курсу
(денна форма навчання)

№	Назва теми	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1. Українська література доби Просвітництва		32	10	24
1	Становлення нової української літератури в контексті національного відродження народу	2	–	2
2	Період становлення нової української літератури і формування історичної школи в літературознавстві	2	–	2
3	Літературний процес перших десятиліть XIX ст.	2	–	2
4	“Енеїда” І. Котляревського	2	2	2
5	Драматургія І. Котляревського	2	2	2
6	Бурлескно-травестійна поезія	2	–	2
7	Особливості побутово-етнографічної драматургії	4	0,5	2
8	Творчість П. Білецького-Носенка в історико-культурному контексті доби	2	1	2
9	Творчість П. Гулака-Артемовського	4	1	2
10	Творчість Г. Квітки-Основ'яненка	4	3	2
11	Творчість Є. Гребінки	4	0,5	2
12	Особливості сентименталізму в українській літературі першої половини XIX ст.	2	–	2
Модуль 2. Особливості українського романтизму		18	10	22
13	Художній світ українського романтизму	2	2	4
14	Харківська школа романтиків	4	2	2
15	Поети романтичної школи	2	2	2

16	М. Костомаров – письменник і науковець	4	2	4
17	Культурно-літературне відродження в Західній Україні	2	2	4
18	Літературна творчість “Руської трійці”	4		4
19	Романтичне літературознавство	2	–	2
Модуль 3. Творчість Т. Шевченка		22	12	28
20	Т. Шевченко: особистість, творчість, доля	2	–	4
21	Ранній період творчості Т. Шевченка	2	2	2
22	Драматургія Т. Шевченка	2		2
23	Творчість Т. Шевченка періоду “трьох літ”	4	4	2
24	“Невольничя” лірика Т. Шевченка	2	2	2
25	Прозова спадщина Т. Шевченка	2	2	2
26	Останній період творчості Т. Шевченка	2	2	2
27	Творчість Т. Шевченка в критиці й літературознавстві 40-60-х років XIX ст.	2	–	4
28	Шевченкознавство: становлення і розвиток. Сучасні проблеми	2	–	4
29	Доля і творчість Т. Шевченка в біографічних студіях. Образ письменника в художній літературі.	2	–	4

Тематичний план курсу
(заочна форма навчання)

№	Назва теми	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Модуль 1. Українська література доби Просвітництва		8	–	50
1	Становлення нової української літератури в контексті національного відродження народу	1	–	4
2	Період становлення нової української літератури і формування історичної школи в літературознавстві	–	–	4
3	Літературний процес перших десятиліть XIX ст.	1	–	4
4	“Енеїда” І. Котляревського	1	–	4
5	Драматургія І. Котляревського	1	–	4
6	Бурлескно-травестійна поезія	–	–	4
7	Особливості побутово-етнографічної драматургії	–	–	6
8	Творчість П. Білецького-Носенка в історико-культурному контексті доби	–	–	4
9	Творчість П. Гулака-Артемовського	1	–	4
10	Творчість Г. Квітки-Основ'яненка	2	–	4
11	Творчість Є. Гребінки	1	–	4
12	Особливості сентименталізму в українській літературі першої половини XIX ст.	–	–	4
Модуль 2. Особливості українського романтизму		8	4	38
13	Художній світ українського романтизму	2	–	6
14	Харківська школа романтиків	2	2	4
15	Поети романтичної школи	–	–	6

16	М. Костомаров – письменник і науковець	2	2	4
17	Культурно-літературне відродження в Західній Україні	1	–	6
18	Літературна творчість “Руської трійці”	1	–	6
19	Романтичне літературознавство	–	–	6
Модуль 3. Творчість Т.Шевченка		10	2	60
20	Т. Шевченко: особистість, творчість, доля	2	–	10
21	Ранній період творчості Т. Шевченка	–	–	4
22	Драматургія Т. Шевченка	–	–	6
23	Творчість Т. Шевченка періоду “трьох літ”	2	2	4
24	“Невольничя” лірика Т. Шевченка	2	–	4
25	Прозова спадщина Т. Шевченка	2	–	8
26	Останній період творчості Т. Шевченка	2	–	4
27	Творчість Т. Шевченка в критиці й літературознавстві 40-60-х років XIX ст.	–	–	4
28	Шевченкознавство: становлення і розвиток. Сучасні проблеми	–	–	10
29	Доля і творчість Т. Шевченка в біографічних студіях. Образ письменника в художній літературі.	–	–	6

**Тема 1. Жанрово-стильові особливості “Енеїди”
І. Котляревського**

1. Традиції і новаторство І. Котляревського в травестіюванні поеми Вергілія.
2. “Енеїда” І. Котляревського як бурлескно-травестійна поема. Природа сміху в поемі.
3. Елементи гротеску як виду художньої образності в “Енеїді” І. Котляревського.
4. Специфіка потрактування “Енеїди” І. Котляревського як явища українського бароко.
5. Особливості образотворення в поемі.
6. Становлення просвітительського реалізму в “Енеїді” І. Котляревського.
7. Значення “Енеїди” І. Котляревського в становленні нової української літератури.

Художні тексти

Котляревський І. Енеїда // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 36–210.
Вергілій. Енеїда / І-т л-ри ім. Т. Шевченка НАНУ; Пер. з лат. Білика М.; Передм. і прим. Кобова Й.– Х.: Фоліо, 2003.– 350 с.
Бурлеск і травестія в українській поезії першої половини ХІХ ст. / Упоряд., підгот. текстів, передм. та прим. Г. А. Нудьги.– К., 1959.

* * *

Кун М. А. Троянський цикл // Кун М. А. Легенди і міфи Стародавньої Греції.– Т.: АТ “Тарнекс”, за участю МП “Мальви”, 1993.– С. 218–319.

Стабрила С. Еней і Дідона // Стабрила С. Міфологія для дорослих: Боги, герої, люди / Пер. з пол. Д. Андрухів.– К.: Юніверс, 2000.– С. 329–348.

Література

Білецький А. Українська драма.– Л.: З друк. Вид. спілки “Діло”, 1922.– 23 с.

Дашкевич Н. Малорусская и другие бурлескные (шутливые) “Энеиды”. Оттискъ изъ журнала “Киевская старина”.– К.: Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра, 1898.– 44 с.

Житецький П. Енеїда Котляревського в звязку з оглядом української літератури XVIII століття.– К.: Друкарня акц. т-ства “П. Барський”, Хрещатик, 1919.– 120 с.

Стешенко И. Поэзия И. П. Котляревскаго. (Къ 100 л. юбилею его “Энеиды”). Оттискъ изъ журнала “Кіевская Старина”.– К.: Типографія Императорскаго Университета Св. Владиміра Н. Т. Корчакъ-Новицкаго, Михайл. ул., д. № 4-й, 1898.– 232 с.

Студинський К. Козацтво і гайдамащина в “Енеїді” Котляревського // Студинський К. Літературні замітки.– Л.: 3 друкарні В. А. Шайковського, 1901.– С. 5–32.

* * *

Андрущенко М. Иван Котляревський на тлі української культури XVIII ст. // Київська старовина.– 1998.– № 5.– С. 60–67.

Балакірева Р. “Енеїда” І. Котляревського й особливості психології народу // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С. 216–223.

Білецький О. “Энеида” И. П. Котляревскаго // Білецький О. Збір. пр.: У 5 т.– Т. 2.– К.: Наук. думка, 1965.– С. 111–126.

Бурячок А. Роль І. Котляревського в історії української літературної мови // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С. 232–240.

Вербицька Є. Елементи гротеску в “Енеїді” І. Котляревського // Рад. літературознавство.– 1971.– № 1.– С. 36–42.

Волинський П. Естетичний ідеал Котляревського // Рад. літературознавство.– 1969.– № 9.– С. 63–70.

Волинський П. І. П. Котляревський. Життя і творчість.– К.: Держ. вид-во худ. л-ри, 1951.– 175 с.

Волинський П. Новаторство Котляревського // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С. 135–144.

Геник-Березовська З. Трагедія Івана Котляревського // Геник-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм.– К.: Гелікон, 2000.– С. 87–95.

Грабович Г. Семантика котляревщини // Грабович Г. До історії української літератури.– К.: Основи, 1997.– С. 316–332.

Донцов Д. Провідна верства козацька у Івана Котляревського // Донцов Д. Правда прадідів великих.– К.: Укр. вид. спілка, 2004.– С. 40–52.

Єфремов С. Зорав цілину і засіяв добірим зерном // Дивослово.– 1994.– № 9.– С. 3–6.

Єфремов С. Котляревський // Єфремов С. Літературно-критичні статті.– К.: Дніпро, 1993.– С. 121–140.

І. П. Котляревський та українська літературна мова / Доп. на міжвуз. наук. конф., присв. 200-річчю від дня народж. І. П. Котляревського.– К.: Вид-во Київ. у-ту, 1971.– 207 с.

І. П. Котляревський у документах, спогадах, дослідженнях.– К.: Дніпро, 1969.– 631 с.

І. П. Котляревський у критиці та документах: Зб. статей, рецензій, висловлювань.– К.: Держ. вид-во худ. л-ри, 1959.– 214 с.

Кирилук Є. Живі традиції: Іван Котляревський та українська література.– К.: Дніпро, 1969.– 350 с.

Кирилук Є. Іван Котляревський: Життя і творчість.– К.: Дніпро, 1981.– 287 с.

Корбич Г. Іван Котляревський у польськокомовному дослідженні Богдана Лепкого // Слово і час.– 1999.– № 9.– С. 16–18.

Лімборський І. Просвітництво як літературна епоха: проблеми сучасної інтерпретації // Сучасність.– 2003.– Ч. 5.– С. 106–113.

Махінова А. Деконструкція імперського міфу (“Енеїда” Вергілія та “Енеїда” І. Котляревського) // Слово і час.– 2001.– № 10.– С. 82–83.

Мороз Л. Іван Котляревський: соціальна критика – чи утвердження християнської моралі? // Слово і час.– 1999.– № 2.– С. 63–66.

Нахлік Є. К. “Енеїда” // Творчість І. Котляревського: Замовчувані інтерпретації, дискусійні проблеми, спроба нового прочитання (з погляду літературних напрямів і течій).– Л.: Реклам.-вид. фірма “Олір”, 1994.– С. 4–29.

Неборак В. Перечитана “Енеїда”: (Спроба сенсового прочитання “Енеїди” Івана Котляревського на тлі зіставлення її з “Енеїдою” Вергілія) / Львів. від. І-ту л-ри НАН України.– Л.: ЛДІЛШ– “Астрон”, 2001.– 284 с.

Нога Г. Мандрівні дяки та Іван Котляревський // Нога Г. Звичаї тієї з давніх школярів бували... (Український святковий бурлеск XVII–XVIII століть).– К.: Стило, 2001.– С. 165–168.

Нудьга Г. А. На шляхах до реалізму // Бурлеск і трагедія в українській поезії першої половини XIX ст.– К., 1959.

Окара А. Творчість І. Котляревського та нова парадигма української літературної мови // Слово і час.– 1999.– № 9.– С. 22–25.

Олійник Л. Суспільно-політичні та історичні погляди І. П. Котляревського // Укр. іст. журнал.– 1969.– № 8.– С. 54–60.

Павлишин М. Риторика і політика в “Енеїді” І. Котляревського // Павлишин М. Канон та іконостас.– К.: Час, 1997.– С. 294–307.

Полек В. І. П. Котляревський і українська мова // Мовознавство.– 1969.– № 5.– С. 15–17.

Ротач П. З легкої руки Максима Парпури // Слово і час.– 1998.– № 9–10.– С. 9–13.

Руднев Є. Іван Котляревський: знане й незнане // Слово і час.– 1997.– № 1.– С. 59–68.

Сверстюк Є. Іван Котляревський сміється // Сверстюк Є. На святі надій.– К.: Наша віра, 1999.– С. 253–282.

Скорина Л. Проблема війни і миру в творчості Котляревського і Вергілія // Укр. мова і літ. в шк.– 1985.– № 12.– С. 60–65.

Ткачук М. Естетична концепція людини в “Енеїді” Івана Котляревського.– К.: Вища шк., 1995.– 55 с.

Федорак Н. На переправі українського письменства. До 200-річчя виходу “Енеїди” Івана Котляревського // Дзвін.– 1998.– № 4.– С. 115–118.

Хропко П. П. Біля джерел української реалістичної поезії (10–40-і роки ХІХ ст.).– К.: Вид-во Київ. у-ту, 1972.– С. 5–87.

Хропко П. П. Іван Котляревський: Біографічний нарис.– К.: Дніпро, 1969.– 103 с.

Хропко П. П. Українська бурлескна традиція ХVІІІ ст. і “Енеїда” І. Котляревського // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С. 207–216.

Чамата Н. Метро-ритмічна система поезії Івана Котляревського // Слово і час.– 1999.– № 9–10.– С. 13–17.

Шабліовський Є., Деркач Б. Перлина української літератури / Передмова до факсимільного видання “Енеїди” 1842 року.– К.: Дніпро, 1980.– 19 с.

Шевчук Вал. “Енеїда” Івана Котляревського в системі літератури українського бароко.– Л.: Сполом, 1998.– 56 с.

Шевельов Ю. Традиція і новаторство в лексиці і стилістиці І. Котляревського.– Чернівці: Рута, 1998.– 80 с.

Шубравський В. Є. Від Котляревського до Шевченка: Проблема народності української літератури.– К.: Наук. думка, 1976.– С. 11–94.

Яценко М. Т. Іван Котляревський // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 5–34.

Яценко М. На рубежі літературних епох: “Енеїда” І.Котляревського і художній прогрес в українській літературі.– К., 1977.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять уривки з “Енеїди” І. Котляревського:

– Частина перша: перша строфа.

– Частина третя: від слів “Тепер Еней убрався в пекло...” до “От так і наш брат попадеться, Що пише, не остережеться, Який же втерпить його хрін!”; від слів “Не думай, щоб були чиновні...” до “Тут люди всякого завіту, По білому єсть кілька світу, Которі праведно жили”.

– Частина п'ята: від слів “У главной башти на сторожі Стояли Евріал і Низ...” до “Як ми Енею присягали, Для його служби жизнь оддали, Тепер не вільна в житні мать”; від слів “Так наші смілі вояки...” до “Козак там чортові не брат”.

2. Вивчити ключові слова:

бароко, вертеп, бурлеск, гротеск, травестія, просвітительський реалізм, дидактизм, гумор, іронія, сарказм, пародія, комічне, високе, низьке, героїчне, жанр, поема, сюжет, нова література, традиція, новаторство.

3. Укласти хронологічну таблицю основних віх життя і творчості І. Котляревського.

Тема 2. Драматургія І. Котляревського

1. І. Котляревський і театр його часу.
2. Жанрові особливості “Наталки Полтавки”.
3. Характеристика образів п'єси “Наталка Полтавка”, засоби їх творення. Характер конфлікту п'єси.
4. Значення “Наталки Полтавки” в розвитку української драматургії.
5. Морально-етична суть конфлікту п'єси “Москаль-чарівник”.
6. Жанрова своєрідність п'єси “Москаль-чарівник”.
7. Особливості творчого методу І. Котляревського-драматурга.

Художні тексти

Котляревський І. Наталка Полтавка // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 218–250.

Котляревський І. Москаль-чарівник // Котляревський І. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 251–274.

Література

Антонович Д. Триста років українського театру. 1619–1919 // Триста років українського театру. 1619–1919 та інші праці / Антонович Д. та ін.– К.: “ВП” , 2003.– С. 25–268 [71–140].

Білодід І. Нев’януха мелодія мови “Наталки Полтавки” // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. П. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С.145–158.

Гончар О. І. Українська література передшевченківського періоду і фольклор.– К.: Наук. думка, 1982.– С.176–207.

Загайкевич М. Іван Котляревський і музична культура // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. П. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С. 232–240.

Івашків В. М. Українська романтична драма 30–80-х років XIX ст.– К.: Наук. думка, 1990.– С. 14–16.

Кониський О. Критичний огляд української (руської) драматичної літератури // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П.Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 363–367.

Кучинський М. Де ж справжня “Наталка Полтавка”? // Київська старовина.– 1994.– № 5.– С. 98–99.

Лобас П. До історії видань і постанов на сцені творів І. П. Котляревського // Архіви України.– 1969.– № 4.– С. 72–78.

Мар’яненко І. Минуле українського театру.– К., 1953.

Нахлік Є. К. “Наталка Полтавка”. “Москаль-чарівник” // Творчість І. Котляревського: Замовчувані інтерпретації, дискусійні проблеми, спроба нового прочитання (з погляду літературних напрямів і течій).– Л., 1994.– С. 30–68.

Полек В. Дорогами “Наталки Полтавки” // Жовтень.– 1969.– № 9.– С.149–152.

Свербилова Т. Чи треба руйнувати Бастилію?.. (Про комічні опери Івана Котляревського та П'єра-Огюстена Бомарше) // Слово і час.– 1999.– № 2.– С. 61–63.

Стеценко Л. “Наталка Полтавка” в театрах світу // Укр. мова і літ. в шк.– 1969.– № 9.– С.15–19.

Франко І. Галицький “Москаль Чарівник” // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 31.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 353–357.

Франко І. Писання І. П. Котляревського в Галичині // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 31.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 321–334.

Хропко П. П. Українська драматургія першої половини ХІХ ст.– К., 1972.

Хропко П. П. Українська література перших десятиріч ХІХ століття в історично-культурному контексті.– К.: Ковчег, 2001.– С. 49–58.

Шамрай А. П. “Наталка Полтавка” І.Котляревського.– К., 1955.

Шамрай А. П. “Наталка Полтавка” І.Котляревського // Шамрай А.П. Вибрані статті і дослідження.– К., 1963.

Шубравський В. Українська драматургія першої половини ХІХ ст.– К., 1962.

Шубравський В. Фольклорно-етнографічний елемент у “Наталці Полтавці” // Слава сонцем засіяла: Відзначення 200-річчя з дня народж. І. П. Котляревського.– К.: Дніпро, 1972.– С.253–261.

Шубравський В. Фольклорно-етнографічні джерела п'єси І. П. Котляревського // Народна творчість і етнографія.– 1969.– № 4.– С.94–98.

Завдання для самостійної роботи

1. Виписати з тексту п'єси “Москаль-чарівник” міркування героїв про національні риси українців та росіян.

2. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:
Сценічна доля драматургії І.Котляревського.

Образ І.Котляревського в українському мистецтві.

3. Вивчити ключові слова:

театральне мистецтво, фольклорно-побутова драматургія, п'єса, драма, комедія, водевіль, мелодрама, фольклорно-етнографічна драматургія, ремарка, конфлікт.

Тема 3. Жанр байки в українській літературі першої половини ХІХ ст.

1. Історія розвитку жанру байки в українській літературі.
2. Типи байок П. Білецького-Носенка.
3. Жанрові різновиди байок П. Гулака-Артемівського.
4. Ідейно-художні особливості байок Л. Боровиковського.
5. Характеристика байок Є. Гребінки (сатиричне спрямування більшості байок; особливості оповіді, мови; новаторство Є. Гребінки-байкаря).

Художні тексти

Білецький-Носенко П. Правда да Приказка. Львиний розділ. Комашка да Цвіркун. Дворовий Пес да Голодний Вовк. Вовк да Ягня. Громада мишей. Олень, що любить собою. Працьовитий Ведмідь. Рись да Кріт. Дві Миші да Пацюк. Ведмідь-танцюра. Зелена корова. Мудрець да старшина войсковий. Пан Дяк да Школяр. Молодая панночка да Бджола. Одшельник да Ведмідь. Засць да Ружина. Лисиця да машкара. Чебрець да Береза. Білка да кроти. Дві Кози. Орел да Кріт.

Білецький-Носенко П. Поезії.– К.: Рад. письменник, 1973.– С. 166–282.

Українська байка / Упоряд. та передм. Б. А. Деркача, В.Т.Косяченка.– К.: Дніпро, 1983.– С. 30–59.

Гулак-Артемівський П. Пан та Собака. Солопій та Хівря, або Горох при дорозі. Дурень і Розумний. Цікавий і Мовчун. Лікар і Здоров'я. Тюхтій та Чванько. Батько та Син. Дві пташки в клітці. Рибка.

Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.– К.: Наук. думка, 1984.– С. 37–62.

Українська байка.– С. 60–72.

Боровиковський Л. Моя байка. Лікар та Здоров'я. Клим. Клим п'яний. Свій дім – своя воля. Багатий, Бідний. Голодний Хома. Дорожній Стоп. Суд. Громада. Охотник. П'яний. Петро й Каламар. Метелик. Скупий. Горох. Сірко. Злодій. Не злодій. Максим. Убогий, Багатий. Пані. Суддя. Голодний Хома. Любов. Мішок з грішми.

Боровиковський Л. Повне зібрання творів / Упоряд., вступ. стаття і прим. С. А.Крижанівського, П. П.Ротача.– К.: Наук. думка, 1967.– С.101–157.

Українська байка.– С. 73–96.

Гребінка Є. Школяр Денис. Будяк да Конопелечка. Рожа да Хміль. Дядько на дзвониці. Ячмінь. Рибалка. Соловей. Мірошник. Ведмежий суд. Злий Кінь. Вовк і Огонь. Сонце да Вітер. Ворона і Ягня. Горобці да Вишня. Утята да Степ. Цап. Віл. Зозуля та Снігур. Верша та Болото. Маківка. Лебідь і Гуси. Могилині родини. Грішник. Пшениця.

Гребінка Є. П. Твори: У 3 т.– Т.1.– К.: Наук. думка, 1980.– С. 43–62.

Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.– С. 140–158.

Українська байка.– С. 105–123.

Красицький І. Байки та приповідки / Вступ. ст. та пер. з пол. Миколи Годованця.– К.: Дніпро, 1970.

Література

Вільхівський Б. (Грінченко Б.) Гребінчині байки // Правда.– 1890.– Кн. 10.– С. 44–69.

Дорошенко В. Євген Гребінка // Дорошенко В. Життя і слово. Статті на літературно-громадські теми.– Л.; К., 1918.– С. 74–96.

Зеров М. Байка і притча в українській літературі ХІХ–ХХ в.– К.: Література і мистецтво, 1931.

Коваленко Г. Життя Є. Гребінки // ЛНВ.– 1899.– Кн. II.

Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийском языке // Костомаров М. Слов'янська міфологія.– К.: Либідь, 1994.– С. 280–296 [285–286].

Куліш П. Приказки Гребінки (Од іздателя) // Куліш П. Твори: У 2 т.– Т. 2.– К.: Дніпро, 1989.– С. 514–515.

Кучинский А. Жизнь и литературная деятельность Е.П. Гребенки.– К., 1900.– 16 с.

Пільгук І. Фольклор в українській класичній байці // Літературна критика.– 1936.– № 10.– С. 98–113.

* * *

Айзеншток І. Я. Петро Гулак-Артемівський // Гулак-Артемівський П. Твори.– К.: Дніпро, 1964.– С. 3–34.

Гончар О. І. Українська література передшевченківського періоду і фольклор.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 54–93, 182–193.

Деркач Б. А. Байкарська спадщина Левка Боровиковського // Рад. літературознавство.– 1975.– № 1.

Деркач Б. А. Євген Гребінка.– К., 1974.

- Деркач Б. А. П. Білецький-Носенко: Життя і творчість.– К., 1988.
- Деркач Б. А., Косяченко В. Г. Жанр байки в українській літературі // Українська байка.– К.: Дніпро, 1983.– С. 3–27.
- Деркач Б. А. На шляху становлення української літератури // Гулак-Артемівський П. П. Твори.– К.: Дніпро, 1978.– С. 5–15.
- Деркач Б. А. П. П. Гулак-Артемівський // Гулак-Артемівський П. Поезії. – К., 1989.
- Дмитренко Т. Функції комічного в українській байці початку ХІХ ст. // Рад. літературознавство.– 1987.– № 12.– С. 34–41.
- Задорожна Л. Євген Гребінка: Літературна постать.– К.: Твім інтер, 2000.– С. 48–67.
- Зеров М. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. Твори: У 2-х т.– К.: Дніпро, 1990.– Т.2.– С. 26–41.
- Зубков С. Д. Євген Павлович Гребінка: Життя і творчість.– К.: Держ. вид-во худ. л-ри, 1962.– 209 с.
- Зубков С. Д. Байкар і поет Гребінка // Гребінка Є. Байки. Поезії.– К., 1990.
- Кислий Ф. С. Вивчення байки в школі.– К., 1982.
- Ковалець Л. У Петербурзі він був українцем (Євген Гребінка у пошуках свого хреста і своєї слави) // Дивослово.– 2000.– № 6.– С. 7–8.
- Нахлік Є. “З’єдналась Правда із Брехнею... під іменем Приказки” // Слово і час.– 1994.– № 8.– С. 15–19.
- Павлюк М. П. Гулак-Артемівський з погляду текстології // Слово і час.– 1990.– № 1.– С. 45–51.
- Ротач П. Поет із роду Боровиків: Матеріали до біографії поета і байкаря Л. І. Боровиковського.– Полтава: Верстка, 2003.– 64 с.
- Федченко П. Між “Енеїдою” і першою українською байкою // Слово і час.– 1993.– № 4.– С. 10–15.
- Федченко П. М. Петро Гулак-Артемівський. Євген Гребінка // Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.– К.: Наук. думка, 1984.– С. 5–29.
- Хропко П. Біля джерел української реалістичної поезії (10–40-ві роки ХІХ ст.).– К.: Вид-во Київ. у-ту, 1972.– С. 133–142, 155–159, 162–185.
- Хропко П. Становлення нової української літератури.– К., 1988.
- Деркач Б. А. Крилов і розвиток жанру байки в українській дожовтневій літературі.– К., 1977.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять:

Білецький-Носенко П. Правда да Приказка.

Гулак-Артемівський П. Тюхтій та Чванько.

Боровиковський Л. Моя байка.

Гребінка Є. Ведмежий суд*. Дядько на дзвониці.

2. Вивчити ключові слова:

байка, байка-казка, байка-приказка, побрехенька, алегорія, сатира, езопівська мова, підтекст, епіграф.

Тема 4. Драматургія Г. Квітки-Основ'яненка

1. Г. Квітка-Основ'яненко і театральне мистецтво України перших десятиліть XIX ст.
2. Характер конфлікту п'єси “Сватання на Гончарівці”. Система образів та засоби їх творення.
3. Жанрово-композиційна своєрідність твору “Сватання на Гончарівці”.
4. Сюжет “перевиховання” водевілю Г. Квітки-Основ'яненка “Бой-жінка”.
5. Диліогія “Шельменко – волостной писарь”, “Шельменко-денщик”. Двомовність комедій.
6. Роль образу солдата в драматичних творах Г. Квітки-Основ'яненка.
7. Значення драматургії Г. Квітки-Основ'яненка.

Художні тексти

Квітка-Основ'яненко Г. Шельменко – волостной писарь // Квітка-Основ'яненко Г. Зібр. тв.: У 7 т.– Т. 1.– К.: Наук. думка, 1978.– С. 264–301.

Квітка-Основ'яненко Г. Сватання на Гончарівці // Квітка-Основ'яненко Г. Зібр. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1979.– С. 7–62.

Квітка-Основ'яненко Г. Шельменко-денщик // Квітка-Основ'яненко Г. Зібр. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1979.– С. 63–117.

Квітка-Основ'яненко Г. Бой-жінка // Квітка-Основ'яненко Г. Зібр. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1979.– С. 260–298.

---

* Примітка. Твори, які за шкільною програмою вивчалися напам'ять.

Література

Головацький Я. О житті і сочиненнях Грицька Основ'яненка // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 169–173.

Квітка-Основ'яненко Г. Історія театру в Харькове // Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– Т. 7.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 90–103.

* * *

Антонович Д. Триста років українського театру. 1619–1919 // Триста років українського театру. 1619–1919 та інші праці / Антонович Д. та ін.– К.: “ВП” , 2003.– С. 25–268 [71–140].

Вербицька Є. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість.– Х.: Вид-во Харків. ун-ту, 1968.– 155 с.

Возняк М. Г. Квітка-Основ'яненко.– К.: Держ. вид-во худ. літ., 1946.– 94 с.

Гончар О. І. Григорій Квітка-Основ'яненко // Квітка-Основ'яненко Г. Повісті та оповідання.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 5–26.

Гончар О. І. Григорій Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість.– К.: Наук. думка, 1969.– 365 с.

Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко. Семінарій.– К.: Гол. вид-во вид. об'єд. “Вища шк.”, 1978.– 223 с.

Дмитренко Т. Функції комічного у творчості Г. Квітки-Основ'яненка // Рад. літературознавство.– 1986.– № 10.– С. 50–58.

Жулинський М. Григорій Квітка-Основ'яненко // Жулинський М. Слово і доля: Навч. посіб.– К.: “А.С.К.”, 2002.– С. 33–51.

Зубков С. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість.– К.: Дніпро, 1978.– 368 с.

Зубков С. Григорій Квітка-Основ'яненко // Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Збір. тв.: У 7 т.– Т.1.– К.: Наук. думка, 1978.– С. 5–26.

Луцький Ю. Д. Драматургія Г. Ф. Квітки-Основ'яненка і театр.– К.: Мистецтво, 1978.– 159 с.

Мар'яненко І. Минуле українського театру.– К., 1953.

Походзіло М. Г. Ф.Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість.– К.: Рад. шк., 1968.– 140 с.

Трофименко В. Український Тартюф у спідниці (“Ясновидящая” Г. Ф. Квітки-Основ'яненка та традиції західноєвропейського класицизму) // Слово і час.– 2000.– № 6.– С. 54–57.

Хропко П. Українська драматургія першої половини XIX ст.– К., 1972.– С. 31–39.

Хропко П. П. Українська література перших десятиріч XIX століття в історично-культурному контексті.– К.: Ковчег, 2001.– С. 49–58.

Шубравський В. С. Українська драматургія першої половини XIX ст.– К., 1962.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити ключові слова:

диалогія, композиція.

2. Укласти хронологічну таблицю основних етапів життя і творчості Г. Квітки-Основ'яненка.

Тема 5. Українська проза Г. Квітки-Основ'яненка

1. Літературно-естетичні погляди Г. Квітки-Основ'яненка. Особливості творчого методу.
2. Ідейно-художня специфіка бурлескно-реалістичної прози Г. Квітки-Основ'яненка:
  - “Салдацький патрет” як літературно-естетична декларація;
  - проблематика повісті “Конотопська відьма”, жанрово-композиційні особливості твору.
3. Новаторство письменника в жанрі сентиментально-реалістичної повісті:
  - національний колорит твору “Маруся”;
  - повчально-виховні завдання повісті “Сердешна Оксана”;
  - просвітительські ідеали твору “Козир-дівка”.
4. Характер типізації в українських повістях Г. Квітки-Основ'яненка. Роль оповідача.
5. Значення прозової спадщини Г. Квітки-Основ'яненка в розвитку української літератури.

Художні тексти

Квітка-Основ'яненко Г. Салдацький патрет // Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 7–20.

Квітка-Основ'яненко Г. Маруся // Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 21–87.

Квітка-Основ'яненко Г. Конопотська відьма // Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 131–191.

Квітка-Основ'яненко Г. Козир-дівка // Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 216–260.

Квітка-Основ'яненко Г. Сердешна Оксана // Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– Т. 3.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 261–301.

Література

Головацький Я. О житті і сочиненнях Грицька Основ'яненка // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 169–173.

Гребінка Є. Малороссийские повести, рассказанные Грицьком Основьяненком.– Там само.– С. 100–102.

Колесса О. Генеза української новітньої повісті // Українська літературознавча думка в Галичині за 150 років. Хрестоматія / За ред. Л. Сеніка: У 2 т.– Т. 1.– С. 132–151.

Костомаров М. Обзор сочинений, писанных на малороссийским языком // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 194–210 [200–206] (див. також у виданні: Костомаров М. Слов'янська міфологія.– К.: Либідь, 1994.– С. 280–296 [286–291]).

Куліш П. Григорій Квітка (Основ'яненко) і його повісті (Слово на новий виход Квітчиних повістей).– Там само.– С. 278–293 (див. також: Куліш П. Твори: У 2-х т.– Т.2.– К.: Дніпро, 1989.– С. 487–504).

Максимович М. Трезвон о Квиткиной “Марусе”.– Там само.– С. 124–131.

* * *

Білецький О. Українська проза першої половини ХІХ століття (від прози Г.Квітки до прози “Основи”) // Білецький О. Збір. пр.: У 5 т.– Т.2.– К.: Наук. думка, 1965.– С. 148–197 [148–164].

Вербицька Є. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість.– Х.: Вид-во Харків. у-ту, 1968.– 155 с.

Вільна Я. Гуманізм прози Г. Квітки-Основ'яненка і засади соціодетермінізму в оцінці творчості письменника // Слово і час.– 2004.– № 9.– С. 22–30.

Вільна Я. Історико-літературний феномен критичної інтерпретації творчості Г. Квітки-Основ'яненка.– К.: “Альтерпрес”, 2005.– 300 с.

Возняк М. Г. Квітка-Основ'яненко.– К.: Держ. вид-во худ. літ., 1946.– 94 с.

Гончар О. І. Григорій Квітка-Основ'яненко // Квітка-Основ'яненко Г. Повісті та оповідання.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 5–26.

Гончар О. І. Григорій Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість.– К.: Наук. думка, 1969.– 365 с.

Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко. Семінарії.– К.: Гол. вид-во вид. об'єд. “Вища шк.”, 1978.– 223 с.

Гончар О. І. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри та стилі.– К., 1989.

Гончар О. І. Фольклорна атмосфера повісті “Маруся” // Рад. літературознавство.– 1968.– № 11.– С. 11–47.

Гундорова Т. Погляд на “Марусю” // Слово і час.– 1991.– № 6.– С. 15–22.

Денисюк І. Розвиток української малої прози ХІХ – поч. ХХ ст.– Л.: Наук.-вид. т-во “Академічний Експрес”, 1999.– С. 39–50.

Дмитренко Т. Функції комічного у творчості Г. Квітки-Основ'яненка // Рад. літературознавство.– 1986.– № 10.– С. 50–58.

Дорошкевич О. К. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко // Дорошкевич О. К. Реалізм і народність української літератури ХІХ ст.– К.: Наук. думка, 1986.– С. 11–26.

Жулинський М. Григорій Квітка-Основ'яненко // Жулинський М. Слово і доля: Навч. посіб.– К.: “А.С.К.”, 2002.– С. 33–51.

Зубков С. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість.– К.: Дніпро, 1978.– 368 с.

Зубков С. Григорій Квітка-Основ'яненко // Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Зібр. тв.: У 7 т.– Т.1.– К.: Наук. думка., 1978.– С. 5–26.

Зубков С. Д. Перший класик української художньої прози // Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Твори: У 8 т.– К., 1968.– Т.1.

Зубков С. Д. Русская проза Г. Ф. Квитки и Е. П. Гребенки в контексте русско-украинских литературных связей.– К., 1979.

Кичигін В. П. Від народнопоетичних форм до художнього цілого повісті (“Салдацький патрет” Г. Квітки-Основ’яненка) // Розвиток жанрів в українській літературі XIX – поч. XX ст.– К., 1986.

Лімборський І. До глибин людської душі (Становлення психологізму в українській літературі) // Слово і час.– 1997.– № 9.– С. 31–36.

Лімборський І. Ж. - Ж. Руссо і руссоїзм в Україні // Всесвіт.– 2001.– № 1–2.– С. 145–148.

Лімборський І. Оссіанізм в українській літературі // Всесвіт.– 1999.– № 5–6.– С. 141–146.

Лімборський І. Становлення художніх принципів сентименталізму в українській літературі XVII – XVIII сторіч // Питання літературознавства.– Вип. 4.– Чернівці, 1997.

Лімборський І. Український сентименталізм – забута історико-літературна проблема? // Слово і час.– 1994.– № 2.– С. 62–66.

Наливайко Д. С. Искусство: Направления, течения, стили.– К.: Мистецтво, 1981.– 288 с.

Нахлік Є. К. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст.– К.: Наук. думка, 1988.– С. 27–68.

Оляк Н. Жанровий аналіз повісті Г. Квітки-Основ’яненка “Маруся” // Укр. мова та літ. в шк.– 1983.– № 9.– С. 28–33.

Походзіло М. Г. Ф. Квітка-Основ’яненко. Життя і творчість.– К.: Рад. школа, 1968.– 140 с.

Слюсар А. О. Фантастична повість в українській літературі 30-х років XIX ст. // Розвиток жанрів в українській літературі XIX – початку XX ст.– К., 1986.

Сулима-Блохина О. Критична аналіза української прози Квітки-Основ’яненка // Сулима-Блохина О. Вибране: Поезія, новелістика, наукові та публіцистичні розвідки.– К.: Вид-во ім. О. Теліги, 1995.– С. 177–226.

Трофименко В. Літературно-естетичні погляди Г. Квітки-Основ’яненка в контексті європейського Просвітництва // Слово і час.– 1997.– № 9.– С. 36–40.

Федченко П. М. Григорій Квітка-Основ’яненко // Історія української літературної критики. Дожовтневий період / М. Д. Бернштейн, Н. Л. Калениченко, П. М. Федченко та ін.– К.: Наук. думка, 1988.– С. 53–61.

Яценко М. Т. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці першої половини XIX ст.– К., 1982.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити ключові слова:

проза, повість, оповідання, анекдот, автор, образ оповідача (наратора), сентименталізм, етнографізм, фольклоризм, ліризм.

2. Написати твір-роздум “Український письменник початку ХІХ ст. і становлення національної літератури”.

Питання для самоконтролю

1. “Енеїда” І. Котляревського і становлення нової української літератури.
2. Культурно-історичні умови перших десятиліть XIX ст.
3. Життєпис І. Котляревського.
4. Історія написання та видання “Енеїди” І. Котляревського.
5. “Енеїда” І.Котляревського в контексті європейських літератур.
6. Літературні та історичні джерела “Енеїди” І. Котляревського.
7. Сюжет та композиція “Енеїди” І. Котляревського.
8. Жанрові особливості “Енеїди” І. Котляревського.
9. З’ясувати специфіку бурлеску, гротеску, травестії, бароко, просвітительського реалізму в “Енеїді” І. Котляревського.
10. Ідейно-художні особливості “Енеїди” І. Котляревського.
11. Національний характер в “Енеїді” І. Котляревського.
12. Версифікаційні особливості “Енеїди” І. Котляревського.
13. “Енеїда” І. Котляревського: образи та мотиви поеми в українському мистецтві.
14. Характер конфлікту й художні особливості драматичних творів І. Котляревського.
15. Специфіка жанрового визначення драматичних творів І. Котляревського.
16. Особливості конфлікту п’єси “Наталка Полтавка” І. Котляревського.
17. Роль образу москаля в п’єсі “Москаль-чарівник” І. Котляревського.
18. І. Котляревський про національні риси українського та російського народів (на матеріалі художніх текстів).
19. Просвітительська основа драматургії І. Котляревського.
20. Особливості мови драматичних творів І. Котляревського. Роль народних пісень.
21. Витлумачити міркування М. Рильського: “Котляревський – Коперник українського слова”. Значення творчості І. Котляревського.
22. Сучасні дослідження творчості І. Котляревського.
23. Жанр байки в українській літературі.
24. Традиції та новаторство в розвитку жанру байки українській літературі першої половини XIX ст.
25. Жанрові різновиди байки в українській літературі першої половини XIX ст.
26. Життєпис Г. Квітки-Основ’яненка.
27. Розвиток театрального мистецтва в Україні на початку XIX ст.

28. Особливості конфлікту п'єси “Сватання на Гончарівці” Г. Квітки-Основ'яненка.
29. Жанрово-композиційна своєрідність твору “Сватання на Гончарівці” Г. Квітки-Основ'яненка.
30. Сюжет “перевиховання” водевілю Г. Квітки-Основ'яненка “Бой-жінка”.
31. Дилогія “Шельменко – волостной писарь”, “Шельменко-денщик” Г. Квітки-Основ'яненка. Двомовність комедій.
32. Роль образу солдата в драматичних творах Г. Квітки-Основ'яненка та І.Котляревського.
33. Значення драматургії Г. Квітки-Основ'яненка.
34. Ідейно-художні особливості бурлескно-реалістичної прози Г. Квітки-Основ'яненка.
35. Пояснити твердження І. Франка: Г. Квітка-Основ'яненко – “творець людової повісті”.
36. Особливості сентименталізму в українській літературі першої половини ХІХ ст.
37. Елементи психологізму в сентиментально-реалістичній прозі Г. Квітки-Основ'яненка.
38. Дослідження життя і творчості Г. Квітки-Основ'яненка в сучасному літературознавстві.
39. Особливості просвітительського реалізму в українській літературі першої половини ХІХ ст.
40. Стильовий синкретизм української літератури початку ХІХ ст.

Тема 6. Особливості українського романтизму

1. Романтизм як літературно-естетичне явище.
2. Історіографічний та фольклористичний український преромантизм.
3. Проблема періодизації українського романтизму.
4. Тематично-стильові течії українського романтизму.
5. Національна ідея українського романтизму.
6. Жанрове розмаїття романтичної творчості.

Література

Возняк М. До характеристики харківського гуртка українських письменників // ЗНТШ.– 1910.– Т. 93.– Кн. 1.

Костомаров М. Об историческом значении русской народной поэзии // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 211–216.

Кулжинський І. Некоторые замечания касательно истории и характера малороссийской поэзии.– Там само.– С. 48–51.

Максимович М. Передмова до збірки “Малороссийские песни”.– Там само.– С. 111–115.

Срезневський В. І. “Украинский альманах” 1831 року // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 32–50.

Срезневський І. Взгляд на памятники украинской народной словесности // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996. – С. 67–68.

Срезневський І. Об историческом значении русской народной поэзии.– Там само.– С. 68–73.

Цертелев М. О старинных малороссийских песнях.– Там само.– С. 56–62.

Филипович П. До історії раннього українського романтизму // Україна.– 1924.– Кн. 3.– С. 71–76.

Шамрай А. До початків романтизму (1828 – 1836) // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 16–19.

Шамрай А. “Запорожская старина” І. Срезневського, як історико-літературний факт // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 51–74.

Шамрай А. Літературний гурток І. Срезневського (Зародження романтичних смаків на українському ґрунті) // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 20–31.

Шамрай А. Харківська школа романтиків (Передні уваги) // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 3–15.

* * *

Айзеншток І. Українські поети-романтики // Українські поети-романтики 20–40-х років ХІХ ст.– К.: Дніпро, 1968.– С. 7–64.

Бовсунівська Т. Двійництво в українському романтизмі // Всесвіт.– 1997.– № 5–6.– С. 170–177.

Бовсунівська Т. Категорія серця в теорії українського романтизму // Сучасність.– 1995.– № 10.– С. 90–98.

Бовсунівська Т. Парадокси романтичного історизму // Вітчизна.– 1997.– № 3–4.– С. 110–116.

Бовсунівська Т. Романтичний культ дідици // Пам’ять століть.– 1997.– № 5.– С. 75–83.

Бовсунівська Т. Тема мовчазного пророка в українському романтизмі // Дивослово.– 1997.– № 3.– С. 3–8.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 1: Етногенез і теогенез.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1997.– 155 с.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 2: Ейдетика.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1998.– 109 с.

Бойко Ю. Український романтизм Центральної і Східної України у його стосунку до західноєвропейської романтики // Український Вільний університет. Філософічний факультет. Наукові записки.– Ч. 8.– Мюнхен, 1965–1966.– С. 61–78.

Брацка М. “Свій” і “чужий” козак у поезії “української школи” польського романтизму // Слово і час.– 2005.– № 4.– С. 70–77.

Ванслов В.В. Эстетика романтизма.– М.: Искусство, 1966.– 398 с.

Вервес Г. Отзвуки польского романтизма на Украине в первой половине ХІХ века // Польский романтизм и восточнославянские литературы.– М., 1973.

Волинський П. К. Український романтизм у зв'язку з розвитком романтизму у слов'янських літературах // Волинський П. К. З творчого доробку. Вибрані статті.– К.: Дніпро, 1973.

Геник-Березовська З. Історичний елемент в українській романтичній літературі // Геник-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм.– К.: Гелікон, 2000.– С. 97–112.

Грабович Г. Грані міфічного: образ України в польському й українському романтизмі // Грабович Т. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка.– К.: Основи, 1997.– С.170–195.

Зеров М. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. Твори: В 2 т.– Т. 2.– К.: Дніпро, 1990.– С. 4–245 [64–164].

Івашків В.М. Українська романтична драма 30-80-х років ХІХ ст.– К.: Наук. думка, 1990.– С. 14–76.

Калениченко Н. Українська література ХІХ ст. Напрями, течії.– К.: Наук. думка, 1977.– С. 115–190.

Камінчук О. Поетика української романтичної лірики: Проблеми просторової організації поетичного тексту.– К.: Т-ство “ЛДЛ”, 1998.– 160 с.

Карташова И. Н. Этюды о романтизме.– Тверь: Твер. гос. ун-т, 2001.– 182 с.

Качуровський І. Англійська балада як улюблений жанр романтиків // Дивослово.– 1998.– № 7.– С. 7–10.

Кирдан В. Собиратели народной поэзии: Из истории украинской фольклористики ХІХ в.– М.: Наука, 1974.– 280 с.

Кирилук Є. П. Український романтизм у типологічному зіставленні з літературами західно- і південнослов'янських народів (перша половина ХІХ ст.).– К.: Наук. думка, 1973.

Козак С. Біблія і “Книги буття українського народу” // Дзвін.– 1994.– № 5.– С. 103–107.

Козак С. Михайло Максимович – основоположник романтизму в Україні // Слово і час.– 2004.– № 9.– С. 3–9.

Козак С. Між історіософією і месіанізмом (“Книги буття українського народу”) // ЗНТШ.– Т. ССХХІV. Праці філологічної секції.– Л., 1992.– С. 56–70.

Козак С. Український преромантизм. Джерела, зумовлення, контексти, витоки.– Варшава, 2003.– 227 с.

Комаринець Т. І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму: Проблема національного й інтернаціонального.– Л.: Вид-во при Львів. у-ті “Вища шк.”, 1983.– 223 с.

- Кравцов Н. И. Романтизм в славянских литературах и фольклор // Кравцов Н.И. Проблемы славянского фольклора.– М.: Наука, 1972.– С. 271–332.
- Марков П. Г. Общественно-политические и исторические взгляды М. А. Максимовича.– К.: Вища шк., 1986.– 246 с.
- Мислителі німецького романтизму.– Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003.– 588 с.
- Наливайко Д. С. Искусство: Направления, течения, стили.– К., 1981.
- Наливайко Д. Романтизм как эстетическая система // Вопросы литературы.– 1982.– С. 156–194.
- Наливайко Д. С. Україна і європейський романтизм // Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу.– К.: Дніпро, 1988.
- Нахлік Є. Григорій Сковорода як поет-преромантик // ЗНТШ.– Т. ССХХІХ. Праці філологічної секції.– Л., 1995.– С. 29–45.
- Нахлік Є. К. Українська романтична проза 20–60-х років ХІХ ст.– К.: Наук. думка, 1988.– 318 с.
- Острянин Д.Х. Світогляд М. О. Максимовича [Укр. вчений. 1804–1873].– К.: Держполітвидав УРСР, 1960.– 165 с.
- Павличко С. Український романтизм: тяглість напряду як естетичний тупик // Українська література. Матеріали І конгресу МАУ.– К.: Акціонерне т-ство “Обереги”, 1995.– С. 94–100.
- Польский романтизм и восточнославянские литературы: Докл. симпозиума / Ред. коллегия: М. Жмигродская и др.– М.: Наука, 1973.– 285 с.
- Приходько П. Г. Шевченко й український романтизм 30–50 рр. ХІХ ст.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– 316 с.
- Скринник М. Ідейне підґрунтя українського романтизму // ЗНТШ.– Т. ХХІІ.– Л., 1991.– С. 201–215.
- Тетерина Д. Романтизм – стиль української літератури.– К.: Рада, 1997.
- Тетерян И. Романтизм как целостное явление // Вопросы литературы.– 1983.– № 4.– С. 151–181.
- Ткаченко О. Спроба типології романтизму: доба, стиль, мова // Слово і час.– 1999.– № 6.– С. 41–44.
- Ткаченко О. Українська романтична елегія // Слово і час.– 2000.– № 5.– С. 49–54.

Федорук Я. Національна ідея Богдана Хмельницького в українській історіографії XIX – 30-х років XX століття // ЗНТШ.– Т. ССХХVIII. Праці історично-філософської секції.– Л., 1994.– С. 160–182.

Яценко М. Т. Гердеризм і українська літературно-теоретична думка доби романтизму // Українська література в системі літератур Європи і Америки (XIX–XX ст.).– К.: Заповіт, 1997.– С. 9–27.

Яценко М. Т. Романтизм як художній напрям в українській літературі // Укр. мова і літ. в шк.– 1989.– № 2.– С.28–36.

Яценко М. Т. Український романтизм й інші слов'янські літератури // Слов'янські літератури. Доповіді.– К., 1988.

Яценко М. Т. Українська романтична поезія 20–60-х років XIX ст. // Українські поети-романтики. Поетичні твори.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 5–36.

Завдання для самостійної роботи

Вивчити ключові слова:

романтизм, історіографічний преромантизм, фольклористичний преромантизм, романтика, альманах, літературний гурток, історизм, елегія, медитація, думка, романс, сонет, історична балада, історичний роман, новела, історична трагедія, драма ідей, історичні сцени.

Тема 7. Українська преромантична і романтична балада

1. Жанрова специфіка балади.
2. Баладна творчість П. Білецького-Носенка.
3. Балади П. Гулака-Артемовського.
4. Мотиви й образи балад Л.Боровиковського.
5. Балади А. Метлинського (мотиви, образи, жанрова своєрідність).
6. Художнє осмислення минулого в баладах М. Костомарова. Фольклорні традиції.
7. “Малоросійська балада” О. Шпигоцького.
8. Жанр балади у творчості “Руської трійці”.
9. Ранні балади Т. Шевченка. Традиції й новаторство.

Художні тексти

- Білецький-Носенко П. Ївга (Балада з Бюргера). Нетяг. Отцегубці.
Білецький-Носенко П. Поезії.– К.: Рад. письменник, 1973.–
С. 143–157.
- Боровиковський Л. Маруся. Ледащо. Вивідка. Убийство.
Чорноморець. Рибалка.
Українські поети-романтики.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 41–46,
54–55, 59–64, 65–66, 74–77.
- Боровиковський Л. Повне зібрання творів / Упоряд., вступ. стаття
і прим. С.А.Крижанівського П. П. Ротача.– К.: Наук. думка, 1967.– С. 47–
53, 64–65, 81–82, 92–94, 97–98.
- Гулак-Артемівський П. Твардовський (Малоросійська балада).
Рибалка (Малоросійська балада).
- Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та
оповідання.– К.: Наук. думка, 1984.– С. 53–60.
- Метлинський А. Підземна церква. Смерть бандуриста.
Українські поети-романтики.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 114–115,
133–135.
- Костомаров М. Максим Перебийніс. Пан Шульпіка. Щира правда.
Співець Митуса. Брат з сестрою. Ластівка. Явір, тополя й береза. Наталя.
Отруї. Поцілунок. Зірочка. Кінь. Дід-пасічник. Чорний кіт.
Українські поети-романтики.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 139–140,
142–147, 150–151, 152–156, 204–216, 217–218, 219–224.
- Костомаров М. Твори: В 2 т.– Т. 1.– К.: Дніпро, 1990.– С. 40–43,
45–50, 53–55, 56–60, 117–129, 131–132, 142–147.
- Шпигоцький О. Малоросійська балада.
Українські поети-романтики.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 85–87.
- Вагилевич І. Мадей. Жулин і Калина.
Українські поети-романтики.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 371–379.
- Шашкевич М. С., Вагилевич І. М., Головацький Я. Ф. Твори.– К.:
Дніпро, 1982.– С. 138–146.
- Шашкевич М. Погоня.
Українські поети-романтики.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 349–351.
- Шашкевич М. С., Вагилевич І. М., Головацький Я. Ф. Твори.– К.:
Дніпро, 1982.– С. 35–37.
- Шевченко Т. Причинна. Тополя. Утоплена.
Шевченко Т. Г. Повне збр. тв.: У 12 т.– Т. 1.– К.: Наук. думка,
1989.– С. 10–14, 47–51, 123–127.

* * *

Бюргер Г. А. Ленора // Воздушный корабль: Переводы / Сост. А. Г. Мурик и А. В. Парина; Вступ. ст. и сведения об авторах В. В. Ерофеева.– М.: Правда, 1986.– С. 20–27.

Жуковский В. Светлана.– Там само.– С. 305–312.

Міцкевич А. Пані Твардовська // Міцкевич А. У дружньому домі / Упоряд. та вступ. ст. В. А. Моторного, А. Л. Тараненко.– Л.: Каменяр, 1994.– С. 90–97.

Література

Возняк М. До письменницької діяльності Левка Боровиковського // ЗНТШ.– Т. 146–147.– Л., 1925.

Пільгук І. Вплив фольклору на літературну баладу 20–30 років XIX ст. // Літ. критика.– 1937.– № 5.

Шамрай А. Адам Міцкевич і Оп. Шпигоцький // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 75–83.

Шамрай А. Левко Боровиковський, як поет-романтик // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 84–124.

* * *

Айзеншток І. Українські поети-романтики // Українські поети-романтики 20–40-х років XIX ст.– К.: Дніпро, 1968.– С. 7–64.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 1: Етногенез і теогенез.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1997.– 155 с.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 2: Ейдетика.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1998.– 109 с.

Боженко М. К. Балади Т. Г. Шевченка і вивчення їх у школі.– К.: Рад. шк., 1966.– 63 с.

Бондар Л. Універсум “Причинної” // Слово і час.– 2005.– № 3.– С. 3–13.

Бондар Л. Шість світів “Причинної” // Зб. Харків. істор.-філол. т-ства.– Т. 5.– Х., 1995.– С. 91–102.

Вишневіська Н. Невідомі вірші Амвросія Метлинського // Рад. літературознавство.– 1970.– № 7.– С. 71–74.

Гайдай М. М. Особливості розвитку слов’янської народної балади як жанру // Нар. творчість та етнографія.– 1983.– № 3.

Гнідан О. Мотиви лірики А. Метлинського (Аналіз в аспекті творчого методу) // Гнідан О. Історія української літератури ХІХ – поч. ХХ ст. Практичні заняття.– К.: Вища шк., 1987.– С. 29–43.

Дах М. Поетика балади // Слово і час.– 1998.– № 12.– С. 45–48.

Дей О. І. Українська народна балада.– К.: Наук. думка, 1986.– 263 с.

Єременко О. Модифікація балади в доробку М. Шашкевича // Дивослово.– 2000.– № 1.– С. 5–7.

Єременко О. Художнє моделювання історичного минулого України у баладах Л. Боровиковського // Наукові записки Терноп. пед. у-ту. Серія літературознавство.– Вип. VI.– Т., 1999.

Задорожна Л. Символіка “Причинної” Тараса Шевченка // Укр. мова і літ.– 1997.– № 19.– С. 3.

Зеров М. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. Твори: В 2 т.– Т. 2.– К.: Дніпро, 1990.– С. 4–245 [С. 26–41, 64–69, 77–94, 157–164].

Иезуитова Р. В. Баллада в епоху романтизму // Русский романтизм.– Л., 1978.– С. 153–156.

Комариця М. “Там, у полі, чорний ворон кранче...” Трансформація символу ворона в літературній баладі // Дзвін.– 1993.– № 7–8.– С. 161–163 [С. 163].

Костенко Н. Балада Т. Г. Шевченка “Коло гаю в чистім полі” // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. пр.– Вип. 6.– К.: ВПЦ “Київ. ун-т”, 2004.– С. 100–103.

Коцюбинська М. Балада Шевченка // Коцюбинська М. Мої обрії.: В 2 т.– Т. 1.– К.: Дух і літера, 2004.– С. 22–35.

Коцюбинська М. Специфіка балади українських романтиків // Коцюбинська М. Мої обрії.: В 2 т.– Т. 1.– К.: Дух і літера, 2004.– С. 13–21.

Кравцов Н. И. Славянская народная баллада // Кравцов Н. И. Проблемы славянского фольклора.– М.: Наука, 1972.– С. 167–199.

Крижанівський С. А., Ротач П. П. Визначний представник українського романтизму // Боровиковський Л. Повне збір. творів.– К.: Наук. думка, 1967.– С. 5–40.

Крижанівський С. А. Амвросій Могила та Ієремія Галка // Могила Амвросій. Галка Ієремія. Поезії.– К.: Рад. письменник, 1972.– С. 3–32.

Крижанівський С. Віктор Забіла: Поет і літературний герой // Київська старовина.– 1993.– № 6.

Крижанівський С. Михайло Петренко: вчора, сьогодні, завтра // Слово і час.– 1993.– № 11.– С. 10–16.

Крижанівський С. “Украинские мелодии” Миколи Маркевича в початках українського романтизму XIX ст. // Сучасність.– 1993.– № 2.– С. 145–155.

Нахлік Є. Поетичний світ Шашкевича-романтика // Рад. літературознавство.– 1984.– № 8.– С. 37–46.

Нудьга Г. Два поети-романтики // Забіла В., Петренко М. Поезії.– К.: Рад. письменник, 1960.– С. 3–48.

Нудьга Г. Українська балада: З теорії та історії жанру.– К.: Дніпро, 1970.– 258 с.

Охріменко О. М. Українська романтична балада (20–60-ті роки XIX ст.) // Рад. літературознавство.– 1986.– № 5.– С. 53–61.

Петраш О. “Руська трійця”: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їхні літературні послідовники.– К.: Дніпро, 1986.– С. 48–49, 89–94.

Пилип'юк О. Художній світ ранніх балад Т. Г. Шевченка // Зб. пр. 27 наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 92–100.

Плющ Л. “Причинна” і деякі проблеми філософії Шевченка // Сучасність.– 1979.– № 3.

Половина О. Конфлікт у баладі й світогляд поета // Слово і час.– 1999.– № 6.– С. 63–66.

Приходько П. Г. Шевченко й український романтизм 30–50 рр. XIX ст.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– 316 с.

Ротач П. Поет із роду Боровиків: Матеріали до біографії поета і байкаря Л. І. Боровиковського.– Полтава: Верстка, 2003.– 64 с.

Свириденко О. Архетип хати в художньому осмисленні Амвросія Метлинського // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство: Збірник наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту.– Вип. VIII.– Рівне: РДГУ, 2000.– С. 77–85.

Скоць А. Балада Івана Вагилевича “Мадей” // Шашкевичіана: Зб. наук. пр.– Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов'янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 116–124.

Смілянська В. Л. Жанри // Творчий метод і поетика Т. Шевченка.– К., 1980.– С. 251–270.

Смілянська В. Л. Літературна творчість Миколи Костомарова // Костомаров М. І. Твори: В 2 т.– Т. 1.– К.: Дніпро, 1990.– С. 5–37 [С. 9–10, 17–18].

Ткачук М. Поетика балад Левка Боровиковського.– Т.: Збруч, 2000.– 145 с.

Ткачук М. П. Стиль балад Левка Боровиковського.– Збараж: “ПеГаС”–“Галицько-Волинське братство”, 1991.– 24 с.

Франко І. Дещо про “Марусю” Л. Боровиковського та її основу // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 33.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 403–416.

Франко І. “Тополя” Т. Шевченка // Франко І. Зібр. тв.: У 50-ти т.– К.: Наук. думка, 1980.– Т. 28.– С. 73–88.

Хропко П. Нетлінні барви української романтичної поезії // І прадіди в струнах бандури живуть: Українська романтична поезія: Зб.– К.: Веселка, 1991.– С. 5–16.

Чумаченко А. “Причинна” і Шевченко: інтерпретація поетичного “Я” // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 175-річчя з дня народж. поета.– Нью Йорк; Л., 2001.– С. 245–261.

Шалата М. Й. Маркіян Шашкевич. Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність.– К., 1969.

Шалата М. “Перші будителі народного руху в Галичині” // Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Твори.– К.: Дніпро, 1982.– С. 5–22.

Шерех Ю. Інший романтик, інший романтизм // Шерех Ю. Третя сторожа: Літ. Мистецтво. Ідеології.– К.: Дніпро, 1993.– С. 32–47.

Яценко М. Зачинатель українського романтизму // Наука і культура.– К., 1982.

Яценко М. Т. Романтизм як художній напрям в українській літературі // Укр. мова і літ. в шк.– 1989.– № 2.– С.28–36.

Яценко М. Т. Український романтизм й інші слов’янські літератури // Слов’янські літератури. Доповіді.– К., 1988.

Яценко М. Т. Українська романтична поезія 20–60-х років ХІХ ст. // Українські поети-романтики. Поетичні твори.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 5–36.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам’ять:

уривки з балади “Причинна” Т. Шевченка:

– *від початку, завершуючи словами “Та ясен раз у раз скрипів”;

– від слів “Така її доля... О Боже мій милий!”, завершуючи словами “Таке її щастя, така її доля!”

2. Вивчити ключові слова:

балада, ліричне начало, епічне начало, переспів, алюзія, модифікація, драматизм.

Тема 8. Поети Харківської школи романтиків

1. Літературні покоління Харківської школи романтиків.
2. Фольклорно-міфологічна основа поетичної творчості.
3. Ідейно-художнє осмислення історії України.
4. Тема української мови. Романтичний образ народного співця.
5. Античні мотиви в поезії М. Костомарова.
6. Розвиток медитативно-елегічного жанру у творчості О. Шпигоцького, В. Забіли, М. Петренка, О. Афанасьєва-Чужбинського, О. Корсуна.

Художні тексти

Метлинський А. Козак та буря. Козача смерть. Гетьман. Зрадник. Спис. Чарка. Степ. Перекотиполе. Дитина-сиротина. Старець. Ніч. В'язонько. Добрий день. Рідна мова. Бандура. До гостей. Гулянка. Самотні співці. Смерть бандуриста.

Костомаров М. Стежки. Посланець. Кінь. Зірочка. Співець. Пісня моя. Грецька пісня. Нічна розмова. Підмова. Вулиця. Попріки. Місяць. Мана. Баба Гребетничка. Горлиця. Голубка. Сон. Рожа. Дівчина. Кульбаба. Спить Україна та руїни... Діти слави, діти слави! На добраніч. Еллада. Давнина. Юпітер світлий пливет по зеленим водам киммерийским. Пантікапея.

Маркевич М. Бандурист. Гетьманство. Чигирин. Венки. Україна. Веснянка.

Срезневський І. Друга надгробна пісня Свірговському.

Шпигоцький О. Тільки тебе бачила, мій милий, коханий! Знаєш, Саню-серденько!

Бодянський О. Козацька пісня. Напис до портрета Богдана Хмельницького. Епітафія Богданові Хмельницькому. Кирилові Розуму. Мадригали. Тріолет.

Забіла В. Соловей. Два вже літа скоро пройде... Човник. Гуде вітер вельми в полі. От і празника діждались. Повз двір, де мила живе. Ох, коли б хто знав, як тяжко... Повіяли вітри буйні. Сирота.

Петренко М. Думи мої, думи мої... Цикл "Небо". Весна. Цикл "Слов'янськ". Тебе не стане в сих місцях... Туди мої очі, туди моя думка... Як в сумерки вечірній дзвін... Ой біда мені, біда... Минулися мої ходи... Чого ти, козаче, чого ти, бурлаче... Іван Кучерявий. Недуг. Батьківська могила. Гей, Іване, пора...

Афанасьєв-Чужбинський О. Думка. Весна. Роздум'я. Безталання. Могила. Пісня. Прощання. Метіль. Жаль. Шевченкові. Над гробом Т. Г. Шевченка.

Корсун О. Коханка. Від чого? Зрада. Кохання. Старі пісні. Козак та гулянка. Рідна сторона. Могила. Дорошенко. До Шевченка.

Макаровський М. Наталя, або Дві долі разом.

Морачевський П. Чумаки, або Україна з 1768 року.

Українські поети-романтики 20–40-х років XIX ст. / Вступ. ст. І. Айзенштока.– К.: Дніпро, 1968.– 635 с.

Українські поети-романтики / Вступ. ст. М. Т. Яценка.– К.: Наук. думка, 1987.– 592 с.

І прадіди в струнах бандури живуть: Українська романтична поезія першої половини XIX ст. / Вступ. ст. П. П. Хропка.– К.: Веселка, 1991.– 239 с.

Мицкевич А. До Лаури // Мицкевич А. У дружньому домі / Упоряд. та вступ. ст. В. А. Моторного, А. Л. Тараненко.– Л.: Каменяр, 1994.– С. 102–103.

Література

Возняк М. До письменницької діяльності Левка Боровиковського // ЗНТШ.– Т. 146–147.– Л., 1925.

Возняк М. До характеристики харківського гуртка українських письменників // ЗНТШ.– 1910.– Т. 93.– Кн. 1.

Куліш П. [Віктор Забіла] // Куліш П. Твори: В 2 т.– К.: Дніпро, 1989.– С. 550–551.

Метлинський А. Заметки относительно южнорусского языка // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 138–141.

Уманець М. Олександр Корсун // Зоря.– 1892.– № 1.

Шамрай А. Адам Міцкевич і Оп. Шпигоцький // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 75–83.

Шамрай А. Левко Боровиковський, як поет-романтик // Харківська школа романтиків: У 3-х т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 1.– С. 84–124.

Шамрай А. Мотиви “національної туги” в творчості І. Галки та А. Могили // Харківська школа романтиків: У 3 т.– Харків: Державне видавництво України, 1930.– Т. 2.– С. 5–46.

* * *

Арендаренко І. По дорозі й назустріч (англійська та українська романтичні поезії: порівняльна типологія і поетика).– К.: ПЦ “Фоліант”, 2004.– 216 с.

Баглай-Соляник Б. Античні мотиви у творчості Миколи Костомарова // Проблеми літературознавства і художнього перекладу.– Л.: Вид. комплекс НТШ, 1997.– С. 28–36.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 1: Етногенез і теогенез.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1997.– 155 с.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 2: Ейдетика.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1998.– 109 с.

Бовсунівська Т., Федченко Т. Цвинтарні мотиви в поезії Г. Гейне і А. Могильницького // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства.– Вип. 5. Міжн. наук. конф. “Українська література в загальноєвропейському контексті”.– Ужгород, 2002.– С. 35–40.

Геник-Березовська З. Історичний елемент в українській романтичній літературі // Геник-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм.– К.: Гелікон, 2000.– С. 97–112.

Гнатюк М. Олександр Афанасьєв-Чужбинський // Афанасьєв-Чужбинський О. Поезії.– К.: Рад. письменник, 1972.– С. 3–32 (Див. також: Рад. літературознавство.– 1972.– № 6.– С. 38–50).

Гнідан О. Мотиви лірики А. Метлинського (Аналіз в аспекті творчого методу) // Гнідан О. Історія української літератури ХІХ – поч. ХХ ст. Практичні заняття.– К.: Вища шк., 1987.– С. 29–43.

Грабович Г. Грані міфічного: образ України в польському й українському романтизмі // Грабович Т. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка.– К.: Основи, 1997.– С. 170–195.

Зеров М. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. Твори: В 2 т.– Т. 2.– К.: Дніпро, 1990.– С. 4–245 [64–164].

Калениченко Н. Українська література ХІХ ст. Напрями, течії.– К.: Наук. думка, 1977.– С. 115–190.

Камінчук О. Поетика української романтичної лірики: Проблеми просторової організації поетичного тексту.– К.: Тов-во “ЛДЛ”, 1998.– 160 с.

Кирилюк Є. Невідома збірка творів Віктора Забіли // Кирилюк Є. Слово, віддане народові.– К., 1972.

Комаринець Т. І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму: Проблема національного й інтернаціонального.– Л.: Вища шк., 1983.– 233 с.

Крижанівський С. Віктор Забіла: Поет і літературний герой // Київська старовина.– 1993.– № 6.

Крижанівський С. Михайло Петренко: вчора, сьогодні, завтра // Слово і час.– 1993.– № 11.– С. 10–16.

Крижанівський С. “Українские мелодии” Миколи Маркевича в початках українського романтизму // Сучасність.– 1993.– № 2.

Нахлік Є. “Філософія трагізму”: топос каяття та екзистенційні запитання романтиків // Слово і час.– 2003.– № 7.– С. 3–13.

Овчаренко І. М. Йому жити у віках (Михайло Петренко).– Слов’янськ: Ред. газети “Вісті”, 1997.– 40 с.

Приходько П. Г. Шевченко й український романтизм 30–50-х рр. ХІХ ст.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– 316 с.

Самойленко Г. В. Пилип Морачевський – поет, драматург, перекладач.– Ніжин: Наука-сервіс, 1999.– 84 с.

Свириденко О. Архетип хати в художньому осмисленні Амвросія Метлинського // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство: Зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. VIII.– Рівне: РДГУ, 2000.– С. 77–85.

Сиваченко М.Є. Твори О.Афанасьєва-Чужбинського в редакції І. Франка, псевдонім “Микола Хрущ” та забутий поет Микола Жук // Над текстами українських письменників.– К., 1985.

Ткаченко О. Українська романтична елегія // Слово і час.– № 5.– С. 49–54.

Ткачук М. Концепція романтичного героя в поезії Миколи Костомарова // Микола Костомаров і проблеми суспільного та культурного розвитку української нації.– Рівне, 1992.– С. 11–12.

Франко І. До біографії та характеристики В. Забіли // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т. 37.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 53–60.

Франко І. Олександр Степанович Афанасьєв-Чужбинський // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т. 39.– К.: Наук. думка, 1983.– С. 23–29.

Франко І. Поезії Віктора Забіли // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т. 37.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 42–51.

Шевчук В. Муза Миколи Костомарова // Шевчук В. О. Дорога в тисячу років: Роздуми, статті, есе.– К.: Рад. письменник, 1990.– С. 262–268.

Шептій К. “Його книжки ходили по руках” // Вітчизна.– 1989.– № 6.– С. 166–170.

Шерех Ю. Інший романтик, інший романтизм // Шерех Ю. Третя сторожа. Література. Мистецтво. Ідеології.– К.: Дніпро, 1993.– С. 32–47.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять:

Петренко М. Небо.

Забіла В. Гуде вітер вельми в полі...

2. Вивчити ключові слова:

романтичний образ, фольклор, міфологія, античні мотиви, архетип, цикл, паралелізм, градація.

Тема 9. Драматургія М. Костомарова

1. Особливості становлення нової української драматургії.
2. Драма М. Костомарова “Сава Чалий”, особливості авторського потрактування народнопісенної основи.
3. Спроби М. Костомарова в жанрі романтичної трагедії (“Переяславська ніч”). Специфіка жанрового визначення твору. “Переяславська ніч” як драма ідей.
4. Проблематика драми “Кремуций Корд”.
5. Новаторство М. Костомарова-драматурга.

Художні тексти

Любка, или сватанье в с. Рихмах // Українська драматургія першої половини XIX ст.: Маловідомі п'єси. Вступ. ст., підготовка текстів та прим. В. Є. Шубравського. – К.: Держ. вид-во худ. літ., 1958.– С. 85–173.

Кирило Тороля. Чары, или несколько сцен из народных былей и рассказов украинских // Українська драматургія першої половини XIX ст.: Маловідомі п'єси. Вступ. ст., підготовка текстів та прим. В. Є. Шубравського. – К.: Держ. вид-во худ. літ., 1958.– С. 175–265.

Кухаренко Я. Г. Чорноморський побит // Українська драматургія першої половини XIX ст.: Маловідомі п'єси. Вступ. ст., підготовка текстів та прим. В. Є. Шубравського. – К.: Держ. вид-во худ. літ., 1958.– С. 267–328.

Стецько Шереперя. Купала на Івана // Українська драматургія першої половини ХІХ ст.: Маловідомі п'єси. Вступ. ст., підготовка текстів та прим. В. Є. Шубравського. – К.: Держ. вид-во худ. літ., 1958.– С. 329–378.

Костомаров М. Сава Чалий // Костомаров М. І. Твори: В 2 т.– К.: Дніпро, 1990.– Т. 1: Поезії; Драми; Оповідання / Упоряд., авт. передм. та приміт. В. Л. Смілянська.– С. 166–216.

Костомаров М. Переяславська ніч.– Там само.– С. 217–274.

Костомаров М. Кремуций Корд.– Там само.– С. 291–329.

Ой був в Січі старий козак (Пісня про Саву Чалого і Гната Голого) // Українські народні думи та історичні пісні.– К.: Вид-во АН УРСР, 1955.– С. 174–176.

Література

Шамрай А. П. Перші спроби романтичної драми (“Переяславська ніч” і “Сава Чалий” М. Костомарова) // Харківська школа романтиків: У 3 т.– Х.: Держ. вид-во України, 1930.– Т. 3.– С. 5–29.

***

Антонович Д. Триста років українського театру. 1619–1919 // Триста років українського театру. 1619–1919 та інші праці / Антонович Д. та ін.– К.: “ВІП”, 2003.– С. 25–268 [71–140].

Астаф'єв А. Художня історіософія: від М. Костомарова до Є. Маланюка // Слово і час.– 1997.– № 2.– С. 6–9.

Баглай-Соляник Б. Античні мотиви у творчості Миколи Костомарова // Проблеми літературознавства і художнього перекладу.– Л.: Вид. комплекс НТШ, 1997.– С.28–36.

Галич О. “Я полюбив історію над усе ...” (М. Костомаров про свої наукові зацікавлення історією України) // Слово і час.– 1997.– № 5–6.– С. 23–27.

Грушевський О. З настроїв та думок Кирило-Мефодіївського братства // Хроніка.– 2000.– Вип. 39–40.– С. 664–670.

Драгоманов М. Микола Іванович Костомаров // Драгоманов М. Літературно-публіцистичні праці: У 2 т.– Т.2.– К.: Наук. думка, 1970.– С. 134–144.

Костомаров М. І. Галерея портретів: Біогр. нариси / [Упоряд. і передм. В. О. Замлинського]; Пер. з рос. М. М. Ілляш.– К.: Веселка, 1993.– С. 124–162.

Костомаров Н. И. Исторические произведения. Автобиография.– К.: Наук. думка, 1989.– 512 с.

Кирило-Мефодіївське братство: У 3-х т.– К.: Наук. думка, 1990.– Т.1.– С. 241–365.

Кислий Ф. М. І. Костомаров як літературний критик // Укр. мова і літ. в шк.– 1971.– № 9.– С. 14–21.

Іванова Р. П. Костомаров у суспільно-політичному русі XIX ст. // Укр. історичний журнал.– 1967.– № 5.

Івашків В. М. Українська романтична драма 30–80-х років XIX ст.– К.: Наук. думка, 1990.– С. 14–63.

Пинчук Ю. А. Исторические взгляды Н. И. Костомарова. Критический очерк.– К.: Наук. думка, 1984.– 190 с.

Пінчук Ю. А. Микола Іванович Костомаров: 1817–1885.– К.: Наук. думка, 1992.– 232 с.

Поліщук Я. Найісторичніша і найглибша українська країна (Микола Костомаров на Волині) // Слово і час.– 1993.– № 12.– С. 45–47.

Полухін Л.К. Формування історичних поглядів М. І. Костомарова (До критики буржуазно-поміщицької історіографії на Україні).– К.: Вид-во АН УРСР, 1959.– 128 с.

Попов П. М. М. Костомаров як фольклорист і етнограф.– К.: Наук. думка, 1968.– 113 с.

Працьовитий В. Мотив зради у трагедії “Сава Чалий” Миколи Костомарова // Працьовитий В. Українська історична драма.– Л.: ТзОВ “Ліга-Прес”, 2002.– С. 90–109.

Приходько П. Г. Шевченко і український романтизм 30–50-х років XIX ст.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– С. 39–41, 124–126, 142–144.

Скупейко Л. Категорія характеру як форми національної самосвідомості літератури (в естетиці М. Костомарова) // Рад. літературознавство.– 1989.– № 12.– С. 20–24.

Смілянська В. Л. Літературна творчість Миколи Костомарова // Костомаров М. Твори: У 2 т.– Т.1.– К.: Дніпро, 1990.– С. 5–37.

Федченко П. М. Шевченко, Куліш і Костомаров у Кирило-Мефодіївському товаристві // Рад. літературознавство.– 1989.– № 7.– С. 29–36.

Шабліовський Є. С. Микола Іванович Костомаров, його життя та діяльність // Костомаров М. Твори: У 2 т.– Т. 1.– К.: Дніпро, 1967.– С. 5–33.

Шабліовський Є. М. І. Костомаров – письменник і літературний діяч (літературний портрет) // Рад. літературознавство.– 1967.– № 5.– С. 45–58.

Шевчук В. Муза Миколи Костомарова // Шевчук В. О. Дорога в тисячу років: Роздуми, статті, есе.– К.: Рад. письменник, 1990.– С. 262–268.

Шнайдер Б. І. Трагедія “Сава Чалий” Карпенка-Карого і українська історична драма XIX ст.– К., 1959.

Шубравський В. Українська драматургія першої половини XIX ст. // Українська драматургія першої половини XIX ст.: Маловідомі п’єси. Вступ. ст., підготовка текстів та прим. В. Є. Шубравського. – К.: Держ. вид-во худ. літ., 1958.– С. 5–28.

Яценко М. Т. М. І. Костомаров-фольклорист і літературознавець // Костомаров М.І. Слов’янська міфологія.– К.: Либідь, 1994.– С. 5–43.

Яценко М. Т. Микола Костомаров // Історія української літературної критики. Дожовтневий період / М. Д. Бернштейн, Н. Л. Калениченко, П. М. Федченко та ін.– К.: Наук. думка, 1988.– С. 108–122.

Яценко М. Т. Минуле проростає в сучасність (Драматургія Миколи Костомарова) // Слово і час.– 1992.– № 5.– С. 3–8.

Замлинский В. А. Николай Иванович Костомаров – историк // Костомаров Н. И. Исторические произведения. Автобиография.– 2-е изд.– К.: Либідь, 1990.– С. 652–670.

Энциклопедия жизни и творчества Н. И. Костомарова / Ин-т истории Украины; Редколлегия: В. Смолий (председатель), Ю. Пинчук (научн. ред. и руководитель авт. коллектива) и др.– К.; Донецк: Юго-Восток, 2001.– 570 с.

Завдання для самостійної роботи

Вивчити ключові слова:

памфлет, драма-памфлет, романтична трагедія, історичні сцени.

Тема 10. Література на західноукраїнських землях

1. “Руська трійця” і початок розвитку нової української літератури в Галичині.
2. Ідейно-тематичний зміст альманаху “Русалка Дністрова”, його суспільно-культурне значення.
3. Художня спадщина М. Шашкевича:
  - мотиви лірики;
  - “Псалми Русланові”;
  - казка “Олена” як один із перших зразків української романтичної прози;
  - тематика байок.
4. Поезія І. Вагилевича польською мовою. Ідейно-художні та жанрові особливості “Дум” І. Вагилевича. Статті І. Вагилевича.
5. Літературна та фольклористична діяльність Я. Головацького.
6. Значення діяльності “Руської трійці”. Розвиток ідей гуртківців у творчості послідовників (М. Устиянович, А. Могильницький, І. Гушалевич).

Художні тексти

Шашкевич М. Слово до чителів руського языка. Згадка. О Наливайку. Хмельницького обступленіє Львова. Болеслав Кривоустий під Галичем, 1139. Руська мова. Сумрак вечерній. Туга за милою. До милої. Думка. Розпука. Місяченько круглоколий закрився хмарою... Вірна. Підлиссе. Лиха доля. Над Бугом. Веснівка. Псалми Русланові. Олена. Собака і когут. Лис і вовк. Багатий скупець. Сонце і земля. Воли. Пан і собака его. Пчола і горлиця. Вовк в овечій кожі. Сливка. Жаворонок і его діти. Дуб і тростина. Вуж і їж. Ворона в павинім пір'ї. Двоє голуб'ят. Дві ворони. Кривий і сліпий. Перепілка в сіті. Пес з м'ясом. Ворона і рак. Дикий і сільський чоловік. Щука і карась. Лев і медвідь. Трубар. Олінь і бик. Ласичка і голуб. Баран і віл. Плішка і соловій. Старий і молодий лис. Потіка і ріка. Щука і маленька рибка. Діти і жаби. Лебедка і ворони.

Вагилевич І. До Л***. Розпач. Спомин. Життя. Туга. Станси до М.З. Зустріч. Думи (Пліснесько. Добрилів. Бич. Дністер). Передговор к народним руським пісням. Замітки о руській літературі.

Головацький Я. Два віночки. Туга за родиною. Весна. І.Срезневському з нагоди его перебування в Ужгороді і Львові. В альбом

Ізмаїлу Срезневському. Братові з-за Дунаю. Моя доля. Річка. Пам'ять Маркіяну-Руслану Шашкевичу. Іван Котляревський. Поділ часу у русинів.

Устиянович М. Побратимові в день імені його. Гей, гей, милий Боже! Наддністрянка. Згадка за Маркіяна Шашкевича во вічную его пам'ять. Дума матері руської. До "Зорі галицької". До перемишлян. Верховинець. Піснь опришків. Жебрак. Похід Русі на Царгород (В року 907). Могила Святослава. Старий Єфрем. Месть веховинця (Повістка з правдивого случаю).

Могильницький А. Рідна мова. Згадка старовини. Пробудися, соловію... Ученим членам руської Матиці (Нового року 1849). Русин вояк. Судьба поета. Скит Манявський.

Гушалевиц І. Туга за родинюв. Туга за юностей. До зорі. Бурлак. Де єсть руська отчина? (Співаємо по нуті народній "Дай же, Боже, добрий час"). Дума. До пчоли. Дума над Галичем. Дума наддністровська. До торбана. Любов до родинної землі. Лебедка. Введеніє. Родимії поля. Тужливая діва. Голубка. Човен.

* * *

І прадіди в струнах бандури живуть: Українська романтична поезія першої половини XIX ст. / Вступ. ст. П. П. Хропка.– К.: Веселка, 1991.– С.127–168.

Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст.– К.: Дніпро, 1965.– 652 с.

Русалка Дністрова (Фотокопія з видання 1837 р.) / Вступ. ст. О. І. Білецького.– К.: Дніпро, 1972.– 135 с.

Русалка Дністрова: Фольклорно-літературний альманах "Руської трійці" / Вступ. ст., підгот. текстів і примітки М. Й. Шалати.– К.: Дніпро, 1987.– 206 с.

Українські поети-романтики / Вступ. ст. М. Т. Яценка.– К.: Наук. думка, 1987.– С. 341–504.

Шашкевич М. С., Вагилевич І. М., Головацький Я. Ф. Твори / Упоряд., вступ. ст. та прим. М.Шалати.– К.: Дніпро, 1982.– 367 с.

Література

Аристов Ф. Ф. Карпато-русские писатели.– Т.1.– М., 1916.

Брик І. З Маркіянових днів (Спомини).– Л.: З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка, 1911.– 85 с.

Гординський Я. Іван Гушалеви́ч і його літературна діяльність.– Л., 1905.

Возняк М. Кілька слів про видаванне Шашкевичевих слів і їх хронологію // Писання Маркіяна Шашкевича. Видав Михайло Возняк.– Л.: Накладом Наукового Товариства ім. Шевченка, 1912.– С. VII–XXI.

Возняк М. У століття “Зорі” Маркіяна Шашкевича (1834–1934). Нові розшуки про діяльність його гуртка.– Л.: Накладом Богослов. наук. т-ства, 1935.– 145 с.

Максимович М. О стихотворениях червонорусских // Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.– Кн. 1 / За ред. П. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– С. 115–120.

Тершаковець М. Галицько-руське літературне відроджене.– Л.: З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка, 1908.– 166 с.

* * *

Білецький О. І. “Русалка Дністрова” // Русалка Дністрова.– К.: Дніпро, 1972.– С. 3–31 (див. також: Білецький О. Збір. тв.: У 5 т.– Т. 2.– К.: Наук. думка, 1965.– С. 127–147).

Вінок Маркіянові Шашкевичу. Поезії, статті, виступи, хроніка.– К.: Рад. письменник, 1987.– 222 с.

Возняк М. Історичне значення діяльності Маркіяна Шашкевича // Наук. зап. Ін-ту сусп. наук НАН України.– Л., 1953.– Т.1.

Гербільський Г. Ю. Передова суспільна думка в Галичині (30-і–середина 40-х років XIX століття).– Л.: Вид-во Львів. у-ту, 1959.– 160 с.

Гербільський Г. Ю. Розвиток прогресивних ідей в Галичині у першій половині XIX ст. (до 1848 р.).– Л., 1964.

Гончар О. Віки перебуде. Слово про “Руську трійцю” // Гончар О. Чим живемо.– К.: Рад. письменник, 1991.– С. 137–142.

Горинь В. Естетичні погляди “Руської трійці” (До генези українського романтизму) // Шашкевичіана: Випуск 1. Маркіян Шашкевич і українське національне відродження. Випуск 2. “Руська трійця”, її оточення, послідовники і дослідники.– Л.; Броди; Вінніпег, 1996.– С. 33–40.

Дем’ян Г. Іван Вагилевич – історик і народознавець.– К.: Наук. думка, 1993.– 152 с.

Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст.– Л.: Наук.-вид. т-ство “Академ. експрес”, 1999.– С. 77–80.

Дзьобан О. О. Іван Вагилевич. Покажчик рукописів праць та матеріалів до біографії.– Л., 1986.

Євшан М. Свято Маркіяна Шашкевича // Євшан М. Критика; Літературознавство; Естетика.– К.: Основи, 1998.– С. 33 – 45.

Жулинський М. Поетика художнього мислення на матеріалі казки “Олена” Маркіяна Шашкевича // Шашкевичіана: Зб. наук. пр. Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов’янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 80–85.

Жулинський М. “Руська трійця” // Жулинський М. Слово і доля: Навч. посіб.– К.: “А.С.К.”, 2002.– С. 60–70.

Ісаєвич Я. Українське національно-культурне відродження в ХІХ ст.: передумови, контекст, значення // Шашкевичіана: Зб. наук. пр. Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов’янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 15–21.

Кирчів Р. Внесок Якова Головацького в українську фольклористику // Шашкевичіана: Випуск 1. Маркіян Шашкевич і українське національне відродження. Випуск 2. “Руська трійця”, її оточення, послідовники і дослідники.– Л.; Броди; Вінніпег, 1996.– С. 240–244.

Кирчів Р. Ф. Етнографічно-фольклористична діяльність “Руської трійці”.– К.: Наук. думка, 1990.– 340 с.

Колесса Ф. Про віршову форму поезій Маркіяна Шашкевича // Колесса Ф. М. Фольклористичні праці.– К.: Наук. думка, 1970.– С. 347–363.

Кучер Г. Яків Головацький – вчений-народознавець // Шашкевичіана: Випуск 1. Маркіян Шашкевич і українське національне відродження. Випуск 2. “Руська трійця”, її оточення, послідовники і дослідники.– Л.; Броди; Вінніпег, 1996.– С. 236–239.

Народні пісні в записах Івана Вагилевича / Упоряд., вступ. стаття і прим. М. Й. Шалати.– К., 1983.

Народні пісні в записах Маркіяна Шашкевича / Упоряд., вступ. стаття і прим. М. Шалати.– К., 1973.

Нахлік Є. Княжа Русь у творчості західноукраїнських романтиків // Шашкевичіана: Зб. наук. пр. Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов’янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 42–63.

Нахлік Є. Пантелеймон Куліш і “Руська трійця”: До проблеми ідеологічних шукань серед української інтелігенції.– Львів: ТзОВ “Львівські новини”, 1994.– 28 с.

Нахлік Є. Поетичний світ Шашкевича-романтика // Рад. літературознавство.– 1984.– № 8.– С. 37–46.

Нахлік Є. Українська патріотична молитва XIX ст. // Спадщина Григорія Сковороди і сучасність. Матеріали читань до 200-річчя Г. Сковороди 21–22 грудня 1994 р.– Л.: Вид-во “Світ”, 1996.– С. 184–190.

Нахлік Є. “Фольклорний історизм” і казкова умовність: новела “Олена” М. Шашкевича та повість “Кармелюк” Марка Вовчка // Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст.– К.: Наук. думка, 1988.– С. 152–168.

Петраш О. “З піснею, хрестом, мечем...” (Маркіян Шашкевич як священник і автор духовних творів) // Шашкевичіана: Зб. наук. пр. Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов’янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 91–99.

Петраш О. Маркіян Шашкевич та його побратими.– Даллас (США), 1997.

Петраш О. Подвижники української ідеї.– Т., 1996.

Петраш О. “Руська трійця”: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький та їхні літературні послідовники.– К.: Дніпро, 1986.– 230 с.

Пікулик Н. Проблема сенсу людського життя у творчості Маркіяна Шашкевича // Шашкевичіана: Випуск 1. Маркіян Шашкевич і українське національне відродження. Випуск 2. “Руська трійця”, її оточення, послідовники і дослідники.– Л.; Броди; Вінніпег, 1996.– С. 41–49.

Пільгук І. І. Літературне відродження на Західній Україні (30–50-і роки XIX ст.) // Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст.– К.: Дніпро, 1965.– С. 5–33.

“Русалка Дністрова”: Документи і матеріали / Упоряд. Ф. І. Стеблій та ін.– К.: Наук. думка, 1989.– 544 с.

“Руська трійця” в історії суспільно-політичного руху і культури України.– К.: Наук. думка, 1987.– 340 с.

Сиваченко М. Є. Чи Шашкевичеві вірші // Над текстами українських письменників.– К., 1985.

Стеблій Ф. Державницькі акценти в діяльності “Руської трійці” // Шашкевичіана: Збір. наук. пр. Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов’янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 22–41.

Стеблій Ф. Початки українського національного руху в Галичині // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. пр. Вип. 2.– Л., 1995.– С. 59–70.

Стеблій Ф. Яків Головацький – діяч українського національного відродження // Шашкевичіана: Випуск 1. Маркіян Шашкевич і українське національне відродження. Випуск 2. “Руська трійця”, її оточення, послідовники і дослідники.– Л.; Броди; Вінніпег, 1996.– С. 225–235.

Ткачук М. П. Лірика Маркіяна Шашкевича: Дослідження.– Тернопіль: Збруч, 1999.– 123 с.

Ткачук М. Поезія “Хмельницького обступленіє Львова” як вияв історіософської візії Маркіяна Шашкевича // Шашкевичіана: Зб. наук. пр. Випуск 3. “Руська трійця” і Прикарпаття. Випуск 4. “Руська трійця” і культура слов’янського світу.– Л.; Вінніпег, 2000.– С. 86–90.

Федченко П. М. Маркіян Шашкевич. Іван Вагилевич. Яків Головацький // Історія української літературної критики. Дожовтневий період / М. Д. Бернштейн, Н. Л. Калениченко, П. М. Федченко та ін.– К.: Наук. думка, 1988.– С. 89–108.

Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 р. // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 41.– К.: Наук. думка, 1986.

Франко І. Двоязичність і дволичність // Франко І. Мозаїка: Із творів, що не ввійшли до Зібр. тв.: У 50 т.; Упоряд. З. Т. Франко, М. Г. Василенко.– Львів: Каменяр, 2001.– С. 263–277.

Франко І. До біографії І. Вагилевича // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 37.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 296–363.

Франко І. Іван Гушалевиц // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 35.– К.: Наук. думка, 1982.– С. 7–73.

Франко І. Критичні письма о галицькій інтелігенції // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 26.– К.: Наук. думка, 1980.– С. 74–95.

Франко І. М. Шашкевич і галицько-руська література // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 29.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 249–257.

Франко І. Николай Устиянович (Некролог) // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 26.– С. 380–383.

Франко І. Українці // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 41.– К.: Наук. думка, 1984.– С. 162–193.

Шалата М. Й. Маркіян Шашкевич. Життя, творчість і громадсько-культурна діяльність.– К., 1969.

Шалата М. “Перші будителі народного руху в Галичині” // Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький. Твори.– К.: Дніпро, 1982.– С. 5–22.

Шалата М. Трактат Я. Головацького “Становище русинів у Галичині” // Шашкевичіана: Випуск 1. Маркіян Шашкевич і українське

національне відродження. Випуск 2. “Руська трійця”, її оточення, послідовники і дослідники.– Л.; Броди; Вінніпег, 1996.– С. 245–255.

Щурат В. Г. Шашкевичева “Олена” (Фрагмент із студій над творчістю поета) // Вибрані праці з історії літератури.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– С. 138–143.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять:

Шашкевич М. Слово до читателів руського язика. Веснівка.

2. Вивчити ключові слова:

національне відродження, народознавство, типи романтичного героя, казка, новела, трактат.

3. Написати твір-роздум “Романтизм і світогляд українського народу”.

Питання для самоконтролю

1. Утвердження традиції вивчення українського фольклору.
2. Роль козацького літописання в новій українській історіографії першої половини ХІХ ст.
3. Дослідження історії України другої половини ХVІІІ – першої половини ХІХ ст.
4. Український романтизм як літературно-естетичне явище.
5. Історіографічний та фольклористичний характер українського преромантизму.
6. Проблема періодизації українського романтизму. Основні осередки розвитку українського романтизму.
7. Тематично-стильові течії українського романтизму.
8. Фольклорні традиції в українській романтичній поезії.
9. Особливості художнього втілення національної ідеї у творчості українських романтиків.
10. Жанрове розмаїття романтичної творчості.
10. Жанрова специфіка літературної балади.
11. Преромантичний характер балад П. Білецького-Носенка.
12. Жанрові та стильові особливості балад П. Гулака-Артемовського.
13. Мотиви й образи балад Л. Боровиковського та А. Метлинського.
14. Художнє осмислення минулого в баладах М. Костомарова. Фольклорні традиції.
15. Ідейно-художні особливості “Малоросійської балади” О. Шпигоцького.
16. Розвиток жанру балади у творчості “Руської трійці” (І. Вагилевич, М. Шашкевич).
17. Казка І. Вагилевича “Жулин і Калина” як любовно-психологічна балада.
18. Розвиток жанру балади у творчості Т. Шевченка.
19. Літературні покоління Харківської школи романтиків.
20. Провідні теми, мотиви й образи поетичної творчості романтиків Харківської школи.
21. Новаторство М. Костомарова-драматурга.
22. Естетика трагізму в драматургії М. Костомарова.
23. Ідея християнського братолюбства в українському романтизмі.
24. “Руська трійця” і початок розвитку нової української літератури в Галичині.

25. Ідейно-тематичний зміст альманаху “Русалка Дністрова”, його суспільно-культурне значення.
26. Ідея національного відродження в поетичній спадщині М. Шашкевича.
27. Типи романтичного героя у творчості М. Шашкевича.
28. Розвиток малої прози в творчості “Руської трійці”.
29. Літературна та фольклористична діяльність І. Вагилевича та Я. Головацького.
30. Значення діяльності “Руської трійці”. Розвиток ідей гуртківців у творчості М. Устияновича, А. Могильницького, І. Гушалевича.

Тема 11. Історична тема в ранній творчості Т. Шевченка

1. Історична основа поеми “Гайдамаки”, особливості художнього осмислення української історії. Джерела твору.
2. Характеристика образів поеми “Гайдамаки”, засоби їх творення.
3. Жанрово-композиційні особливості поеми “Гайдамаки”.
4. Фольклорно-історична та громадянська течії романтизму в поетичній творчості Т. Шевченка.
5. Ідейно-тематичні особливості драматичних творів Т. Шевченка.

Художні тексти

Шевченко Т. Думка (Тече вода в синє море...). Думка (Тяжко-важко в світі жити...). Тарасова ніч. На вічну пам'ять Котляревському. Перебендя. До Основ'яненка. Іван Підкова. Думи мої, думи мої... Н.Маркевичу. Гайдамаки. Гамалія. Никита Гайдай. Песня караульного у тюрми из драмы “Невеста”. Назар Стодоля.

Шевченко Т. Г. Пов. збір. творів: У 12 т.– Т.1.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 15, 18, 20–29, 45–46, 52–112, 150–157.

Шевченко Т. Г. Пов. збір. творів: У 12 т.– Т.3.– К.: Наук. думка, 1991.– С. 6–39.

Гоцинський С. Канівський замок: Повість (Упорядкування, довідка про автора та переклад з польської В. Гуцаленка).– К.: Укр. центр духов. культури, 2000.– 84 с.

Література

Возняк М. Літературна атмосфера “Івана Підкови” Т. Г. Шевченка // Окр. відб.– Л.: Львів. ун-т, 1940.– С. 111–127.

Навроцький Б. “Гайдамаки” Тараса Шевченка. Джерела. Стиль. Композиція.– ДВУ, 1928.– 399 с.

* * *

Арендаренко І. Взаємодія історії та фольклору в історичних поемах В.Скотта і Т.Шевченка // Слово і час.– 2003.– № 3.– С. 62–66.

Барабаш Ю. Тарас Шевченко: Імператив України. Історіо- й націософська парадигма.– К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2004.– 181 с.

Борщаговський О., Йосипенко М. Шевченко і театр.– Х.: Мистецтво, 1941.– 175 с.

Гаврилюк Н. Епіко-драматична поліметрія Шевченка // Слово і час.– 2004.– № 4.– С. 24–35.

Геник-Березовська З. До романтичних початків творчості Т.Шевченка // Геник-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм.– К.: Гелікон, 2000.– С. 113–128.

Геник-Березовська З. Історичний елемент в українській романтичній літературі.– Там само.– С. 97–112.

Гнатюк М. Українська поема першої половини ХІХ ст. Проблеми розвитку жанру.– К.: Вид. об'єд. “Вища шк.”. Вид-во при Київ. держ. у-ті, 1975.– С. 62–102.

Голуненко С. О. Перебендя в образній системі збірки “Кобзар” 1840 р. // Слово і час.– 1991.– № 2.– С. 54–58.

Гуменюк В. Гомони й відгомони історії (До проблеми: Т.Шевченко й А.Міцкевич) // Слово і час.– 1999.– №2.– С.19–22.

Гумецька А. Спостереження над експресивними засобами в поезії Шевченка (на підставі аналізу вірша “Думи мої...”) // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 185-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Л., 2001.– С. 45–68.

Дзюба І. Шевченкові “Гайдамаки”: з відстані часу // Сучасність.– 2004.– Ч 6.– С. 67–92.

Донцов Д. Поет лицарства українського Тарас Шевченко // Донцов Д. Правда прадідів великих.– К.: Укр. вид. спілка, 2004.– С. 13–21.

Зборовська Н. Без за давнених комплексів і стереотипів: єврейське питання в “Гайдамаках” Т. Шевченка // Слово і час.– 1997.– № 3.– С. 23–26.

Івакін Ю. Коментар до “Кобзаря” Шевченка. Поезії до заслання.– К.: Наук. думка, 1964.– С. 18–34, 52–121.

Івашків В. Українська романтична драма 30-80-х років ХІХ ст.– К.: Наук. думка, 1990.– С. 66–72.

Кейда Ф. Ф. Відлуння далекої доби: Гайдамаччина в українській літературі.– К.: Логос, 2000.– 50 с.

Козій Д. Етичний парадокс у поемі “Гайдамаки” // Козій Д. Глибинний етос. Нариси з літератури і філософії.– Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1984.– С. 100–105.

Коломієць В. Драма Тараса Шевченка “Назар Стодоля” в контексті української літератури // Дивослово.– 2004.– № 10.– С. 5–19.

- Ласло-Куцюк М. Творчість Тараса Шевченка на тлі його доби.– Бухарест: Мустанг, 2002.– 348 с.
- Маланюк Є. Ранній Шевченко // Маланюк Є. Книга спостережень.– К.: Атіка, 1995.– С. 27–35.
- Мороз Л. “Назар Стодоля”: світ символів // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 185-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Л., 2001.– С. 76–81.
- Нахлік Є. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики / НАН України. Львів, від. Ін-ту л-ри ім. Т. Г. Шевченка.– Л., 2003.– С. 65–67, 74–86, 116–127, 156–166.
- Нахлік Є. Із спостережень над поемою “Гайдамаки” // Слово і час.– 1998.– № 6.– С. 36–40.
- Охріменко О. Поема Т. Шевченка “Гайдамаки” в контексті розвитку української романтичної поезії // Зб. пр. XXVII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 100–107.
- Попель С. До проблеми вибору основного тексту драми Шевченка “Никита Гайдай” // Матер. XXXIV наук. шевченк. конф.: У 2 кн.– Кн. 2.– Черкаси: БРАМА. Вид. Вовчок О. Ю., 2003.– С. 8–12.
- Приходько П. Г. Шевченко і український романтизм 30–50-х рр. XIX ст.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– 316 с.
- Скоць А. “Доба романтичного націоналізму” у творчості Тараса Шевченка // Дивослово.– 1995.– № 3.– С. 25–29.
- Слухай Н. Архетипи в неосяжності Шевченкового космосу // Слово і час.– 1999.– № 3.– С. 6–11.
- Смілянська В. Л. “Святим огненным словом...” Тарас Шевченко: Поетика.– К.: Дніпро, 1990.– С. 71–231, 248–279.
- Смілянська В. Л. Стиль поезії Шевченка.– К., 1981.
- Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: Спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.– К.: Вища шк., 2000.– С. 16–28, 148–175.
- Соколова В. Національна ідея в творчості Тараса Шевченка // Слово і час.– 1999.– № 3.– С. 33–35.
- Творчий метод і поетика Т. Г. Шевченка.– К., 1980.
- Франко І. Тарас Шевченко // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 39.– К.: Наук. думка, 1983.– С. 248–254.
- Франко І. Присвята // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т.– Т. 39.– К.: Наук. думка, 1983.– С. 255.

Франко І. Причинки до оцінення поезій Тараса Шевченка // Франко І. Мозаїка: Із творів, що не ввійшли до Зібр. тв.: У 50 т.; Упоряд. З. Т. Франко, М. Г. Василенко.– Л.: Каменяр, 2001.– С. 107–121.

Хропко П. П. Українська драматургія першої половини ХІХ ст.– К., 1972.

Шубравський В. Є. Драматургія Т. Г. Шевченка.– К.: Держ. вид-во худ. літ, 1961.– 117 с.

Щурат В. Г. Шевченків “Іван Підкова” // Щурат В. Вибрані праці з історії літератури.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– С. 156–165.

Яременко В. Новочасні текстологічні та історичні студії над Шевченковою поемою “Тарасова ніч” // Проблеми літературознавства і художнього перекладу.– Л.: Вид. комплекс НТШ, 1997.– С. 56–96.

* * *

Мірчук П. Коліївщина. Гайдамацьке повстання 1768 р.– Нью Йорк: Наук. т-ство ім. Т. Шевченка, 1973.– 320 с.

Сварник І. Правобережжя і Галичина у ХVІІІ ст. // Історія України / Кер. авт. кол. Ю. Зайцев.– Львів: Світ, 1996.– С. 146–148.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять:

Шевченко Т.

– уривок з “Перебенді”: з початку до “То приляже та послуха,
Як кобзар співає, як серце сміється, сліпі очі плачуть ...

Послуха, повіє ...”;

– перший розділ з “Івана Підкови”;

– уривки з поеми “Гайдамаки”:

1) розділ “Треті півні”: від “Гомоніла Україна ...” до
“...Серце усміхнеться”;

2) розділ “Гонта в Умані”: від початку до “Гайдамаки
Гуляють, карають; Де проїдуть – земля горить, Кров'ю
підпливає”.

2. Вивчити ключові слова:

пошання, присвята.

Тема 12–13. Історіософічність творчості Т. Шевченка періоду “трьох літ”

1. Ідейно-тематичні домінанти творчості Т. Шевченка періоду “трьох літ”. Проблема творчого методу.
2. Концепція поеми “Сон (У всякого своя доля ...)”, своєрідність сюжету, галерея сатиричних образів та засоби їх творення. Проблема жанрового визначення твору.
3. Поема “Кавказ” як “гнівна інвектива” (І. Франко). Жанрова своєрідність твору.
4. Жанрово-композиційні особливості поеми “Єретик”. Романтичний образ-характер патріота.
5. “Давидові Псалми”: проблематика, художні особливості.
6. Послання “І мертвим і живим...”: ідейно-художні особливості.
7. Ідейно-художній аналіз поеми-містерії “Великий льох”.
8. Гротеск як елемент поетики творів періоду “трьох літ” (“Сон” (“У всякого своя доля ...”), “Великий льох”).
9. Громадянська лірика.
10. Історично-побутова поема “Невольник”.

Художні тексти

Шевченко Т. Тризна. Розрита могила. Чигрине, Чигрине... Сон (У всякого своя доля...). Заворожи мені, волхве... Гоголю. Єретик. Невольник. Великий льох. Кавказ. І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє. Холодний Яр. Давидові псалми. Минають дні, минають ночі... Три літа. Як умру, то поховайте...

Шевченко Т. Г. Пов. зібр. творів: У 12 т.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 158–268.– Т.1

* * *

Книги поетичні: Псалмів // Святе письмо Старого та Нового Завіту.

Література

Брик І. Шевченкова поема “Іван Гус” // ЗНТШ.– Т. 119–120.– Л., 1917.

* * *

Барабаш Ю. Історіософія Тараса Шевченка // Слово і час.– 2004.– № 3.– С. 15–37.

Барабаш Ю. “Коли забуду тебе, Єрусалиме...”. Гоголь і Шевченко: Порівняльно-типологічні студії.– Х.: Акта, 2001.– 373 с.

Барабаш Ю. Підтексти “петербурзького тексту” (-их; -ів) (Гоголь і Шевченко) // Слово і час.– 2001.– № 3.– С. 31–41.

Бетко І. Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії XIX – початку XX століття: Монографічне дослідження.– Zielona Góra; Kijow: Wyższa szkoła pedagogiczna im. Kotarbinskiego, 1999.– 160 с.

Білецький О. Ідейно-художнє значення поеми “Великий льох” (Тези) // Білецький О. Збір. пр.: У 5 т.– Т.2.– К.: Наук. думка, 1965.– С. 244–248.

Ващук Ф. Поема Шевченка “Єретик” // Зб. пр. XXIII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1979.– С. 54–73.

Ващук Ф. Психологічне розкриття характеру в поемі Шевченка “Наймичка” // Зб. пр. XXVII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 107–116.

Воят А. Ідейно-художній зміст поеми Тараса Шевченка “Великий льох” // Укр. мова і літ.– 1998.– № 9.– С. 6.

Геник-Березовська З. Поезія Шевченка із збірника “Три літа” // Геник-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм.– К.: Гелікон, 2000.– С. 129–136.

Грушевський О. З настроїв та думок Кирило-Мефодіївського братства // Хроніка.– 2000.– Вип. 39–40.– С. 664–670.

Дзера О. Т. Шевченко як перекладач псалмів // Матеріали XXXIV наук. шевченк. конф.: У 2 кн.– Кн. 2.– Черкаси: БРАМА. Видавець Вовчок О. Ю., 2003.– С. 138–153.

Дзюба І. “Застукали сердешну волю...”: Шевченків “Кавказ” на тлі непроминального минулого.– К.: Дніпро, 1995 (див. також: Сучасність.– 1995.– № 3–4.– С. 80–94).

Дзюба І. Поет супроти імперії // Слово і час.– 2004.– № 3.– С. 3–15.

Дзюба І. Пророче слово. Студії про філософські погляди Т. Г. Шевченка // Київ.– 1986.– № 3.

Домашовець В. Псалми Давидові в поетичних творах Т. Шевченка.– Оттава; Морріс Плейнс, 1992.– 159 с.

Єфремов С. На переломі // Єфремов С. Літературно-критичні статті.– К.: Дніпро, 1993.– С. 193–197.

- Житник В. Поема про невмирущість правди // Шевченко Т. Єретик.– К.: Дніпро, 1991.– С. 7–35.
- Заславський І. Шевченків “Кавказ” як художній феномен // Дивослово.– 2000.– № 2.– С. 2–5.
- Івакін Ю. Коментар до “Кобзаря” Шевченка. Поезії до заслання.– К.: Наук. думка, 1964.– С. 121–370.
- Кирило-Мефодіївське братство: В 3 т.– К.: Наук. думка, 1990.– Т.2.– С. 195–377.
- Кирилук Є. Шевченко і Шафарик // Міжслов’янські літературні взаємини: В 2 т.– К., 1961.
- Кодак М. Поема Тараса Шевченка “Єретик” // Слово і час.– 2004.– № 4.– С. 18–24.
- Комаринець Т. Поема “Великий льох” у контексті Шевченкової концепції України // Комаринець Т. Твори.– Л.: Каменяр, 1999.– С. 151–165.
- Коропецький Р. Структурна єдність Шевченкових “Давидових псалмів” // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 185-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Л., 2001.– С. 152–164.
- Лисюк Н. Фольклорне підгрунття поеми-комедії Тараса Шевченка “Сон” (“У всякого своя доля...”) // Слово і час.– 2004.– № 4.– С. 36–42.
- Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченком.– К.: Час, 1998.– 255 с.
- Маланюк Є. Три літа // Маланюк Є. Книга спостережень.– К.: Атіка, 1995.– С. 35–44.
- Мойсеїв І. “Заповіт” як генератор національного буття // Сучасність.– 1996.– № 3–4.– С. 95–99.
- Мойсеїв І. Національна ідея: ідеалізм і прагматика: “І мертвим, і живим...” Т.Шевченка // Сучасність.– 1995.– № 9.– С. 109–115.
- Нахлік Є. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики / НАН України. Львів. від. Ін-ту л-ри ім. Т. Г. Шевченка.– Л., 2003.– С. 65–67, 74–86, 101–116, 181–193.
- Павлів О. Поема-містерія “Великий льох” Тараса Шевченка // Слово і час.– 1991.– № 6.
- Павлюк М. Біблійні епіграфи в поемах Шевченка як знакова система // Матер. XXXIV наук. шевченк. конф.: У 2 кн.– Кн. 1.– Черкаси: БРАМА. Вид. Вовчок О. Ю., 2003.– С. 141–148.
- Павлюк М. Інтерпретація Псалтиря в поезії Т. Шевченка // Українська література в системі літератур Європи і Америки (XIX–XX ст.).– К.: Заповіт, 1997.– С. 63–94.

Пасічник Т. “Псалми Давидові” – їх значення у збірці Т. Шевченка “Три літа”.– Ірвінгтон, 1969.– 107 с.

Пахаренко В. “За що ми любимо Богдана...”: Б. Хмельницький очима Т. Шевченка // Укр. мова і л-ра.– 1997.– № 8.– С. 3.

Пахаренко В. “Великий льох”: національна ідея, історіософія, метафізичний контекст // Слово і час.– 2001.– № 3.– С. 16–23.

Плющ Л. Християнська філософія Шевченка // Сучасність.– 1997.– № 3.– С. 96–101.

Пріцак О. Пророк // Київська старовина.– 1994.– № 2.– С. 3–19.

Радуцький В. Ще раз про проблеми інтерпретації “Псалмів Давидових” Т. Шевченка: мотиви неволі, пророцтва, обраності, відродження // Літературознавство: Матеріали III конгресу МАУ.– К.: Обереги, 1996.– С. 355–363.

Рудницький Л. “А до того – я не знаю Бога”. Ключ до духовного завіту поета // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 175-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто; Л., 1991.– С. 30–39.

Світличний І. Художні скарби “Великого льоху” // Світличний І. О. Серце для куль і для рим: Поезії. Поетичні переклади. Літ.-критичні статті.– К.: Рад. письменник, 1990.– С. 302–308.

Скоць А. “Доба романтичного націоналізму” у творчості Тараса Шевченка // Дивослово.– 1995.– № 3.– С. 25–29.

Смілянська В. Л. “Святим огненным словом...” Тарас Шевченко: Поетика.– К.: Дніпро, 1990.– С. 71–279.

Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: Спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.– К.: Вища шк., 2000.– С. 29–40, 44–54, 62–66, 112–141.

Семків Р. Шевченків “Сон (У всякого своя доля ...)”: діалогічність, карнавальність // Слово і час.– 1999.– № 7.– С. 56–59.

Соколова В. Національна ідея в творчості Тараса Шевченка // Слово і час.– 1999.– № 3.– С. 33–35.

Стеценко Л. Ф. Сатиричні поезії Шевченка // Зб. I і II наук. шевченк. конф.– К.: Вид-во АН УРСР, 1954.– С. 140–152.

Сулима В. Тарас Шевченко: Кобзар, пророк, апостол // Сулима В. Біблія і українська література: Навч. посібник.– К.: Освіта, 1998.– С. 183–220 [187–203].

Федченко П. Шевченко, Куліш і Костомаров у Кирило-Мефодіївському товаристві // Рад. літературознавство.– 1989.– № 7.– С. 29–36.

Франко І. Темне царство // Збір. тв.: У 50 т.– Т.26.– К.: Наук. думка, 1980.– С.131–152.

Чехівський О. Мовно-стилістичні особливості поем Т. Шевченка “Наймичка” і “Кавказ” // Укр. мова і літ. в шк.– 1992.– № 3–4.

Штонь Г. “Кобзар” і Святе Письмо // Слово і час.– 2000.– № 1.– С. 18–22.

Шубравський В. Поезія гніву й боротьби // Шевченко Т. Три літа.– К.: Веселка, 1987.– С. 5–17.

Яременко В. “Як понесе з України...” (Непроминальна символіка Шевченкового “Заповіту”: християнський та історіософський шари) // Сучасність.– 2002.– № 6.– С. 141–147.

Яровий О. Ідея слов'янської взаємності на українському ґрунті: концепція Я. Коллара в осмисленні Т. Шевченка // Слово і час.– 1999.– № 1.– С. 31–35.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять:

Шевченко Т.

– Розрита могила;

– уривок з поеми “Сон (У всякого своя доля...)”: від слів “Летим. Дивлюся, аж світає...” до слів “Чи довго ще на сім світі Катам панувати?”;

– уривок з поеми “Єретик”: від слів “Задзвонили в усі дзвони...” до завершення;

– уривок з твору “Великий льох”: від слів “Стоїть в селі Суботові...” до завершення;

– уривок з поеми “Кавказ”: від слів “Чурек і сакля – все твоє...” до завершення;

– уривок з послання “І мертвим, і живим, і ненарожденним...”: від початку до слів “Якби ви вчилися так, як треба...”*;

– Псалми Давидові. Псалом 1 і 52;

– Минають дні, минають ночі...*

– Як умру, то поховайте...*

2. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем: Історична основа поеми Т. Шевченка “Єретик”.

Т. Шевченко в Кирило-Мефодіївському братстві.

3. Вивчити ключові слова:

історіософічність, концепція, інвектива, ліричний вірш, псалом, містерія, заповіт.

Тема 14. “Невольнич” лірика Т. Шевченка

1. Теми й мотиви циклу поезій “В казематі”.
2. Автобіографічна лірика.
3. Розвиток жіночої лірики.
4. Соціально-побутові та побутово-етологічні поеми. Порівняльний аналіз двох редакцій поеми “Москалева криниця”.
5. Історичні поеми й вірші.
6. Ідейно-художні особливості поетичних творів сатиричного змісту.
7. Майстерність Т. Шевченка-лірика.

Художні тексти

Шевченко Т. В казематі. Княжна. N. N. (Сонце заходить, гори чорніють...). N. N. (Мені тринадцятий минало...). Не гріє сонце на чужині... Сон (Гори мої високі...). Іржавець. N. N. (О думи мої! о славо злая!). Полякам. Чернець. Один у другого питаєм... А. О. Козачковському. Москалева криниця [перша редакція]. Москалева криниця [друга редакція]. То так і я тепер пишу... А нумо знову віршувать... Варнак. Та не дай, Господи, нікому... У Бога за дверима лежала сокира... [Царі]. Добро, у кого є господа... Титарівна. Ну що б, здавалося, слова... Мов за подушне, оступили... П. С. Г. З. Якби зострілися ми знову... [Марина]. Пророк. Меж скалами, неначе злодій... І небо невмите, і заспані хвилі... Думи мої, думи мої... І виріс я на чужині... Не для людей, тієї слави... І багата я... Полюбилася я... По улиці вітер віє... Швачка. Ой не п'ються пива-меди... Не так тії вороги... Ой чого ти почорніло... Туман, туман долиною... У неділеньку у святую... У неділеньку та ранесенько... Не тополю високою... І широкою долину... Навгороді коло броду... Якби мені, мамо, намисто... Не хочу я женитися... І знов мені не привезла... В неволі, в самоті немає... Ой умер старий батько... Не вернувся із походу... Заступила чорна хмара... Не додому вночі йдучи... Неначе степом чумаки... [Сотник]. Якби тобі довелося... Заросли шляхи тернами... Зацвіла в долині... У нашім раї на землі... Хіба самому написать... Дурні та гордії ми люди... І золотої, й дорогої... Ми вкупочці колись росли... Ми восени такі похожі... Лічу в

неволі дні і ночі... Не молилася за мене... Петрусь. Якби ви знали, паничі... Буває, в неволі іноді згадаю... Чи то недоля та неволя... На батька бісового я трачу... І досі сниться: під горою...

Шевченко Т. Пов. збір. тв.: У 12 т.– Т. 2.– К.: Наук. думка, 1990.– С. 6–217.

Література

Грушевський О. Невільницький цикл Т. Шевченка (1847) // ЛНВ.– 1918.– Т. 69.– Кн. 2–3.– С. 183–194.

Петров В. Казематні поезії Тараса Шевченка (квітень – травень 1847 р.) // Шевченко Т. Казематні поезії квітень – травень 1847 р.– Мюнхен, 1947.– С. 5–17.

* * *

Ващук Ф. Редакційна робота над циклом “В казематі” // Зб. пр. 14 наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1996.– С. 51–68.

Гузар З. Із спостережень над ідейно-художньою своєрідністю поеми Т. Шевченка “Сотник” // Зб пр. XXVII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 107–116.

Заславський І. Про один Шевченків вірш // Укр. мова і л-ра.– 1997.– № 8.– С. 7.

Івакін Ю.О. Коментар до “Кобзаря” Шевченка. Поезії 1847–1861 рр.– К., 1966.

Івакін Ю.О. Поезія Шевченка періоду заслання.– К.: Наук. думка, 1984.– 238 с.

Іщук-Пазуняк Н. Кривда, помста і каяття в поемах “Варнак” і “Москалева криниця” // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 175-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто; Л., 1991.– С. 53–62.

Коцюбинська М. Перлина лірики Шевченка: естетичний аналіз вірша “Не кидай матері...” // Коцюбинська М. Мої обрії.: В 2 т.– Т. 1.– К.: Дух і літера, 2004.– С. 22–35.

Нахлік Є. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики / НАН України. Львів. від. Ін-ту л-ри ім. Т. Г. Шевченка.– Л., 2003.– С. 327–334.

Новиченко Л. Дорогоцінні сторінки // Шевченко Т. Г. Більша книжка.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 5–18.

Новиченко Л. Лірика Тараса Шевченка // Слово і час.– 2003.– № 3.– С. 3–17.

Павлишин М. “Лічу в неволі дні і ночі” Тараса Шевченка: Риторичні аспекти літературного твору // Сучасність.– 1984.– № 3.– С. 55–66.

Плющ Л. Екзод Тараса Шевченка: Навколо “Москалевої криниці”: Дванадцять статтів / Передм. Ю. Шевельова.– К.: Факт, 2001.– 384 с.

Розумний Я. “Москалева криниця” примруженим оком // Слово і час.– 1991.– № 11.– С.57–63.

Розумний Я. Чи вичерпано “Москалеву криницю”? // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 175-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто; Л., 1991.– С. 91–110.

Смілянська В.Л. “Святим огненным словом...” Тарас Шевченко: Поетика.– К.: Дніпро, 1990.– С. 71–289.

Смілянська В.Л., Чамата М.П. Структура і смисл: Спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка.– К.: Вища шк., 2000.– С. 142–146, 176–194.

Стоянова Т. Єдність національно-патріотичних та загальнолюдських мотивів у циклі Шевченка “В казематі” // Мат. XXXI наук. шевченк. конф.– Луганськ: Світлиця, 1994.– С. 15–17.

Ткаченко О. Шевченкові елегії часів неволі // Слово і час.– 2002.– № 3.– С. 12–18.

Фененко О. Типологія сюжетів у поемах Тараса Шевченка “Слепая”, “Княжна” і “Марина” // Проблеми літературознавства і художнього перекладу.– Л.: Вид. комплекс НТШ, 1997.– С. 28–36.

Шубравська М. Фольклорні елементи в поемі Т. Г. Шевченка “Петрусь”// Зб. пр. XXVII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 116–134.

Янів В. Соціопсихологічна аналіза “Москалевої криниці”.– Мюнхен, 1956.– 21 с.

Яременко В. Поема на спомини: (Спроба текстологічного та історичного тлумачення поеми Т. Г. Шевченка “Москалева криниця”) // Дивослово.– 1995.– № 1.– С. 20–26.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам'ять:

Шевченко Т. Цикл поезій “В казематі”:

– Мені однаково, чи буду...*

– Садок вишневий коло хати...*

– В неволі тяжко, хоча й волі...

– Чи ми ще зійдемося знову?..

Уривок з поеми “Княжна”: від початку, закінчуючи словами “...Богові розкажеш”.

N. N. (Сонце заходить, гори чорніють...)*. N. N. (Мені тринадцятий минало...)*. Не гріє сонце на чужині...

Уривок з поезії “N. N. (О думи мої! о славо злая!..)” : від початку, закінчуючи словами “...в пекло з тобою Пошкандибаю”.

Один у другого питаєм... Та не дай, Господи, нікому...

Уривок з твору “Ну що б, здавалося, слова...”: від початку, закінчуючи словами “... Ідуть меж люди!”

Мов за подушне, оступили... Якби зустрілися ми знову... Пророк. І небо невмите, і заспані хвилі... Думи мої, думи мої...* І виріс я на чужині...* Не для людей, тієї слави... І багата я... По улиці вітер віє... Не так тії вороги... Ой чого ти почорніло... В неволі, в самоті немає... Заросли шляхи тернами... Зацвіла в долині...* У нашім раї на землі... І золотої, й дорогої... *Якби ви знали, паничі...*

2. Написати творчу роботу “Український пейзаж у творчості Т. Шевченка”.

3. Підготувати реферат на тему:

Мистецька спадщина Т. Шевченка періоду заслання.

4. Вивчити ключові слова:

автобіографічна лірика, жіноча лірика, побутово-етологічна поема, типологія, соціопсихологічний аспект.

Тема 15. Прозова спадщина Т. Шевченка

1. Автобіографічність повісті “Художник”.
2. Порівняльний аналіз однойменних поем і повістей (“Наймичка”, “Варнак”, “Княжна” – “Княгиня”).
3. Проблематика повісті “Близнець”.
4. Ідейно-художній аналіз повісті “Музикант”.
5. Особливості творчого методу Т. Шевченка-прозаїка.
6. “Журнал” – зразок Шевченкової мемуарної прози.
7. Лист до редактора “Народного читання” – автобіографія Т. Шевченка.

Художні тексти

Шевченко Т. Наймичка // Шевченко Т. Г. Пов. збір. тв.: У 12 т.– Т.1.– К.: Наук. думка, 1989.– С.234–245.

Шевченко Т. Варнак. Княжна // Шевченко Т. Г. Пов. збір. тв.: У 12 т.– Т.2.– К.: Наук. думка, 1990.– С. 16–24, 68–71.

Шевченко Т. Наймичка. Варнак. Княгиня. Музыкант // Шевченко Т. Г. Пов. збір. тв.: У 12 т.– Т.3.– К.: Наук. думка, 1991.– С. 42–174.

Шевченко Т. Наймичка. Варнак. Княгиня. Музыкант // Шевченко Т. Г. Пов. збір. тв.: У 6 т.– Т.3.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– С. 61–282.

Шевченко Т. Близнецы. Художник // Шевченко Т. Г. Пов. збір. тв.: У 6 т.– Т.4.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– С. 7–246.

Шевченко Т. Щоденник. Письмо к редактору “Народного чтения” // Шевченко Т. Г. Пов. збір. тв.: У 6 т.– Т.4.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– С. 7–260.

Література

Державин В. Лірика й гумор у Шевченковому “Журналі” // Шевченко. Річник перший.– ДВУ, 1928.

Навроцький Б. Сильові особливості “Княжни” // Навроцький Б. Шевченкова творчість. Зб. ст.– Х.; К.: “Л-ра і мистецтво”, 1931.– С. 127–140.

Навроцький Б. Стиль поеми “Наймичка”.– Там само.– С. 141–155.

Навроцький Б. Шевченкові повісті.– Там само.– С. 76–126.

Навроцький Б. Шевченко як прозаїк (Порівняльний розгляд прозової і ліро-епічної техніки творчості Шевченка) // Червоний шлях.– 1925.– № 10.

Пыпин А. Н. Русские повести Шевченко // Вестник Европы.– № 3.– С. 246–286.

* * *

Александрова Г. Проблема вибору художника у повістях Гоголя “Портрет” і Шевченка “Художник” // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. пр. Вип. 7.– К.: ВПЦ “Київ. ун-т”, 2005.– С. 4–11.

Бистрова О. Щоденник поета. Літературно-філософські мотиви // Слово і час.– 1998.– № 3.– С. 32–35.

Білецький О. Російська проза Т. Г. Шевченка // Білецький О. Зібр. пр.: У 5 т.– Т.2.– К.: Наук. думка, 1965.– С. 219–243.

Білецький О. Українська проза першої половини XIX століття (від прози Г. Квітки до прози “Основи”).– Там само.– С. 148–197 [167–172].

Білокінь О. На гострих гранях буття (“спектаклі” в Шевченковому щоденнику) // Слово і час.– 1999.– № 11.– С. 23–26.

Ващук Ф. Образотворча роль портрета у повістях Шевченка // Зб. пр. XXVI наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1985.

Гетьман С. Просвітницький ідеал людини та його образна інтерпретація у повістях Тараса Шевченка: Автореф. дис. канд. філол. наук.– К., 2003.

Гетьман С. Традиції англійського роману виховання у прозі Т.Шевченка // Слово і час.– 2003.– № 7.– С. 14–20.

Гітін В. Спільні риси побудування Шевченкової прози та його “Журналу” (на матеріалі повісти “Художник”) // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 185-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Л., 2001.– С. 165–180.

Грицюта Н. Структурні особливості бінарного образу в повісті “Близнець” // Слово і час.– 1991.– №12.– С.73–78.

Гром’як Р. Повість “Художник” як вияв естетичних поглядів Т. Шевченка // Гром’як Р. Давнє і сучасне.– Т., 1997.– С.91–100.

Демчук Н. Інтер’єр у прозі Т. Шевченка: (Мікропоетика опису в системі екстервентного психологічного аналізу).– Л.: Каменяр, 1999.– 34 с.

Демчук Н. Пейзаж у прозі Т. Шевченка: (Мікропоетика опису в системі екстервентного психологічного аналізу).– Л.: Літопис, 1999.– 46 с.

Демчук Н. Портрет у прозі Т. Шевченка: (Мікропоетика опису в системі екстервентного психологічного аналізу).– Л.: Літопис, 1999.– 44 с.

Єфремов С. Літературний автопортрет Шевченка // Єфремов С. Літ.-крит. статті.– К.: Дніпро, 1993.– С. 254–280.

Єфремов С. Спадщина Кобзаря Дармограя // Єфремов С. Вибране: Ст. Наук. розвідки. Моногр. / Упоряд., передм. та прим. Е. Соловей.– К.: Наук. думка, 2002.– С. 198–213.

Кирилюк З. В. Художня функція оповідача в повістях Т. Шевченка // XXXI наук. шевченк. конф.– Луганськ, 1994.– С. 98–100.

Кодацька Л. Однойменні твори Т. Г. Шевченка. Порівняльний аналіз поем і повістей “Наймичка”, “Варнак”, “Княжна” – “Княгиня”.– К.: Наук. думка, 1968.– 152 с.

Кодацька Л. Художня проза Т. Г. Шевченка.– К., 1972.

Копач О. Повісті Тараса Шевченка // Зб. наук. пр. канадського НТШ.– Торонто, Онт. (Канада), 1993.– С. 214–221.

Крутікова Н. Є. Естетичне значення щоденника Тараса Шевченка // Крутікова Н. Є. Шляхами дружби і єднання.– К., 1972.– С. 127–141.

Мойсеїв І. Т. Шевченко, “Музикант”: синергія зіставних структур // Сучасність.– 2000.– № 3.– С. 108–114.

Момот Н. Шевченків щоденник: жанрова гетерогенність як стратегія тексту // Слово і час.– 2005.– № 3.– С. 20–28.

Наумова Н. Ідея спокути і духовного відродження в поемі Тараса Шевченка “Варнак” та однойменній повісті // Дивослово.– 1999.– № 11.– С. 45–47.

Нога Г. Гумор у Шевченка // Слово і час.– 2002.– № 3.– С. 19–21.

Поліщук В. Повісті Т. Шевченка і розвиток повістєвого жанру в українській літературі (до постановки проблеми) // Тарас Шевченко і європейська культура / Зб. пр. Міжнар. XXXIII наук. шевченк. конф. (Черкаси, 20–22 квітня 1999 р.).– К.: Черкаси, 2000.– С. 190–196.

Поліщук В. Рецепція російського (московського) у прозовій спадщині Тараса Шевченка (повісті, щоденник, листи) // Укр. мова та літ.– 1999.– Ч. 46.– С. 1–2.

Радзикович В. Духове обличчя Шевченка в світлі його щоденника // Альманах “Гомону України” на рік 1962.– Накладом вид-ва “Гомін України”.– Торонто, Онт. (Канада).– С. 86–95.

Рубчак Б. Живописаний Шевченко (“Журнал” як текст) // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 175-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто; Л., 1991.– С. 65–90.

Русанівський В. М. У слові – вічність: Мова творів Т. Г. Шевченка.– К.: Наук. думка, 2002.– С. 112–141.

Садова Л. Літературно-критичні оцінки у щоденнику і листах Т. Г. Шевченка (форми і способи їх вияву) // Зб. пр. XXVII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1989.– С. 160–177.

Сидоренко О. Повість “Близнецы” в контексті духовних пошуків поета // Слово і час.– 1991.– № 12.– С. 68–73.

Смілянська В. Шевченкові повісті: український гумор у російському тексті // Слово і час.– 2003.– № 3.– С. 18–24.

Старченко Т. Повість Тараса Шевченка “Художник” у колі споріднених мотивів світової літератури // Інформаційна сфера як духовне явище.– К., 1999.

Франко І. Жінчина-мати в поемах Шевченка // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т.26.– К.: Наук. думка, 1980.– С. 153–154.

Франко І. “Наймичка” Т. Шевченка // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т.29.– К.: Наук. думка, 1981.– С. 447–469.

Чалий Д. В. Повісті Шевченка і проблема його реалістичного методу // Зб. пр. I і II наук. шевченк. конф.– К.: Вид-во АН УРСР, 1954.– С. 172–187.

Черторижская Т. К. Взаимодействие русской и украинской лексики в русских произведениях Т. Г. Шевченко.– К., 1981.

Черторизька Т. К. Про спільність деяких мовно-стилістичних рис українських і російських творів Шевченка // Зб. пр. XIX наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1972.– С. 141–150.

Яценко М. Т. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці першої половини XIX ст.– К., 1979.

Завдання для самостійної роботи

1. Написати творчу роботу на одну із запропонованих тем:

Лист до Т. Шевченка.

Автопортрети Т. Шевченка.

2. Підготувати реферат на тему:

Листи Т. Шевченка.

3. Вивчити ключові слова:

автобіографічність, порівняльний аналіз, бінарний образ, рецепція, щоденник, мемуарна проза.

ТЕМА 16. Творчість Т. Шевченка останнього періоду

1. Завдання поета й поезії в ліричному триптисі “Доля”, “Муза”, “Слава”.
2. Загальнолюдські ідеали в поемі “Неофіти”.
3. Поема “Юродивий” як лірико-сатиричний монолог.
4. Політична лірика.
5. Сатирична образність поезій “Колись-то ще, во время оно...”, “Гімн чернечий”, “Умре муж велій в власяниці...”, “Саул” та ін.
6. Поема “Марія” як вершина розвитку антропософії письменника.
7. Інтимна лірика.

Художні тексти

Шевченко Т. Неофіти. Доля. Муза. Слава. Сон (На панщині пшеницю жала...). Я не нездужаю, нівроку... Подражаніє 11 псалму. Марку Вовчку. Ісаія. Глава 35 (Подражаніє). N.N. (Така, як ти, колись лілея...). Мій Боже милий, знову лихо!.. Ой по горі роман цвіте... Сестрі. Колись дурною головою... Якби-то ти, Богдане п'яний... Во Іудеї во дні они... Марія. Подражаніє Едуарду Сові. Подражаніє Іезекілю. Глава 19. Осії. Глава XIV. Подражаніє. Ой діброво – темний гаю!.. Молитва. Царів, кривавих шинкарів... Колись-то ще, во время оно... Тим неситим очам... Плач Ярославни. Умре муж велій в власяниці... Гімн чернечий. Росли укупочці, зросли... Світе ясний! Світе тихий!.. Ликері. Барвінок цвів і зеленів... І Архімед, і Галілей... Л. Не нарікаю я на Бога... Саул. Минули літа молодії... Хоча лежачого й не б'ють... І тут, і всюди – скрізь погано... О люди! люди небораки!.. Якби з ким сісти хліба з'їсти... І день іде, і ніч іде... Тече вода з-під явора... Колись-то йдучи уночі... Бували війни й військовії свари... Зійшлись, побрались, поєднались... Чи не покинуть нам, небого...

Шевченко Т. Пов. збір. творів: У 12 т.– Т. 2.– К: Наук. думка, 1991.– С. 218–309.

Література

Андрущенко Т. “Бо, бачте, пари не найшов”: Про інтимну лірику Т.Шевченка // Вітчизна.– 1997.– № 5–6.– С. 140–145.

Вашук Ф. Поема Шевченка “Марія” в редакціях і варіантах // Зб. пр. XVII наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1970.

Волинський П. “Сон” (“На панщині пшеницю жала”) // Зб. пр. ХХІІІ наук. шевченк. конф.– К.: Наук. думка, 1979.– С. 74–84.

Гнатюк М. Українська поема першої половини ХІХ ст. Проблеми розвитку жанру.– К.: Вид. об’єд. “Вища шк.”. Вид-во при Київ. держ. ун-ті, 1975.– С. 112–145.

Гриб Т. В творчій лабораторії Шевченка (робота над поемою “Марія”) // ХХХ наук. шевченк. конф.: Тези і матеріали.– Донецьк, 1993.

Гриб Т. І. Читаючи поему “Марія”: (Із спостережень над творчим процесом Т. Г. Шевченка) // ХХХІ наукова шевченк. конф.– Луганськ, 1994.– С. 77–79.

Грицак Я. Поширення поеми “Марія” в Галичині // Рад. літературознавство.– 1986.– № 3.

Івакін Ю. Коментар до “Кобзаря” Шевченка. Поезії 1847–1861 рр.– К., 1966.

Івакін Ю. Нотатки шевченкознавця.– К., 1986.

Івакін Ю. Сатира Шевченка.– К., 1959.

Івакін Ю. Стиль політичної поезії Шевченка.– К., 1961.

Ісіченко І., Половина О. Християнська агіографія у творах Тараса Шевченка // Слово і час.– 2003.– № 3.– С. 29–35.

Клочек Г. Д. “Ісаія. Глава 35 (Подражаніє)” // Клочек Г. Д. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація: Навч.-метод. посіб.– К.: Освіта, 1998.– С. 228–235.

Косів М. Тарас Шевченко і суспільно-політичний рух в Україні 60–80-х років ХХ ст. // Проблеми літературознавства і художнього перекладу.– Л., 1997.– С. 97–105.

Костельник Г. Шевченко з релігійно-етичного становища (критична аналіза).– Л.: Нива, 1910. – 32 с..

Луцький Ю. Архетип байстрюка в поезії Шевченка // Зб. Харків. істор.-філол. т-ства.– Т. 1.– Х., 1993.– С. 105–110.

Матвієнко А. Із спостережень над мовою поеми Т. Шевченка “Марія” // Мовознавство.– 1962.– Т. 17.

Моклиця М. Покритка в творчості Шевченка (Психоаналітична інтерпретація) // Слово і час.– 2000.– № 3.– С. 24–31.

Нахлік О. Деміфологізація євангельського дійства в поемі “Марія” Т. Шевченка // Зб. Харків. істор.-філол. т-ства.– Т.5.– Х., 1995.– С. 103–106.

Новиченко Л. Лірика Тараса Шевченка // Слово і час.– 2003.– № 3.– С. 3–17.

Онишкевич Л. “Моя сестро, дружино святая!” як шлях до остаточного поєднання двох символів // Світи Тараса Шевченка: Зб. ст. до 185-річчя з дня народж. поета.– Нью-Йорк; Л., 2001.– С. 82–90.

Пастух Т. Останнє поетичне слово Шевченка // Слово і час.– 2004.– № 3.– С. 46–52.

Пелешенко Ю. Апокрифічні мотиви у поемі Тараса Шевченка “Марія” // Проблеми літературознавства і художнього перекладу.– Л.: Вид. комплекс НТШ, 1997.– С. 37–47.

Смілянська В. Л. “Святим огненным словом...” Тарас Шевченко: Поетика.– К.: Дніпро, 1990.– С. 71–289.

Франко І. [Про євангельські основи поеми Шевченка “Марія”] // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т. 39.– К.: Наук. думка, 1983.– С. 310–323.

Франко І. Шевченкова “Марія” // Франко І. Збір. тв.: У 50 т.– Т. 39.– К.: Наук. думка, 1983.– С. 300–309.

Шерех Ю. 1860 рік у творчості Тараса Шевченка // Шерех Ю. Поза книжками і з книжок.– К.: Час, 1998.– С. 54–76 (див. також: Шерех Ю. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології. Три томи.– Т.3.– Х.: Фоліо, 1998.– С. 29–51).

Шупта-В’язовська О. Наближення до Абсолюту (три з останніх поезій Шевченка) // Слово і час.– 2001.– № 3.– С. 41–44.

Яременко В. “Добрі жнива колись-то будуть...” (Християнська наповненість Шевченкового “Букваря”) // Слово і час.– 2004.– № 4.– С. 42–49.

Яременко В. “І світ ясний, невечерній тихо засіяє...” // Слово і час.– 2003.– № 3.– С. 24–29.

Завдання для самостійної роботи

1. Вивчити напам’ять:

Шевченко Т. Доля*. Сон (На панщині пшеницю жала...)*. Я не нездужаю, нівроку...*

Уривок з поезії “Ісаія. Глава 35 (Подражаніє)”: від слів “Тойді, як, Господи, святая...” до закінчення.

Ой діброво – темний гаю!* Молитва. Тим неситим очам... Плач Ярославни*. Росли укупочці, зросли... Світе ясний! Світе тихий!.. Ликері. І Архімед, і Галілей...* Не нарікаю я на Бога... Якби з ким сісти хліба з’їсти... Тече вода з-під явора...*

Уривок з твору “Чи не покинуть нам, небого...”: з початку, завершуючи словами “Благослови мене, друже, Славою святою...”

2. Написати творчу роботу на одну із запропонованих тем:

Християнські ідеали Т. Шевченка.

Вічний як народ.

Світова велич Т. Шевченка.

Доля генія.

3. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

1859 рік у житті і творчості Т. Шевченка.

“ГраMATка” П. Куліша і “Букварь южнорусский” Т. Шевченка.

4. Вивчити ключові слова:

триптих, лірико-сатиричний монолог, подражаніє, інтерпретація, антропософія, деміфологізація, апокрифічні мотиви.

Питання для самоконтролю

1. Життєпис Т. Шевченка. Періодизація творчого шляху.
2. Ліричний герой і автор в ранній поезії Т. Шевченка.
3. Народна символіка в ранній творчості Т. Шевченка.
4. Історичні поезії Т. Шевченка раннього періоду творчості.
5. Героїко-історична епопея “Гайдамаки” Т. Шевченка.
6. Романтична концепція особистості в поемі “Гайдамаки” Т. Шевченка.
7. Філософські аспекти проблематики поеми “Гайдамаки” Т. Шевченка.
8. Віршова історична трагедія “Никита Гайдай” Т. Шевченка.
9. Історико-побутова драма “Назар Стодоля” Т. Шевченка.
10. Національна ідея в ранній творчості Т. Шевченка.
11. Єдність тематично-стильових течій романтизму в ранній творчості Т. Шевченка.
12. Історіософічність творів Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
13. Політична сатира Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
14. Громадянська лірика Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
15. Історико-побутова поема Т. Шевченка “Невольник”.
16. Особливості творчого методу Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
17. Мотиви циклу поезій Т. Шевченка “В казематі”.
18. Особливості психологізму циклу поезій “В казематі” Т. Шевченка.
19. Автобіографічна лірика Т. Шевченка періоду заслання.
20. Проблеми психології творчості в невольничій ліриці Т. Шевченка.
21. Соціально-побутові поеми Т. Шевченка періоду заслання.
22. Історичні поеми й вірші Т. Шевченка періоду заслання.
23. Вірші й поеми сатиричного змісту періоду заслання Т. Шевченка.
24. Автобіографічний характер повісті Т. Шевченка “Художник”.
25. Порівняльний аналіз однойменних поем і повістей Т. Шевченка.
26. Психологізація характерів у поемі “Наймичка” Т. Шевченка.
27. Проблематика повісті “Близнець” Т. Шевченка.
28. Ідейно-художній аналіз повісті “Музикант” Т. Шевченка.
29. Концепція людини в прозовій спадщині Т. Шевченка.
30. Особливості творчого методу Т. Шевченка-прозаїка.
31. “Журнал” Т. Шевченка.
32. Антицарське спрямування поем Т. Шевченка “Неофіти” та “Юродивий”.
33. Політична лірика останнього періоду творчості Т. Шевченка.
34. Інтимна лірика останнього періоду творчості Т. Шевченка.
35. Поема “Марія” як вершина розвитку антропософії Т. Шевченка.

36. Переосмислення біблійного матеріалу в поемі “Марія” Т. Шевченка.
37. Естетичні погляди Т. Шевченка.
38. Шевченкознавча спадщина І. Франка.
39. Сучасні шевченкознавчі дослідження.
40. Значення творчості Т. Шевченка.

Тексти

Котляревський І. П. Твори: У 2 т.– К.: Дніпро, 1969.

Котляревський І. П. Поетичні твори. Драматичні твори. Листи.– К.: Наук. думка, 1982.– 319 с.

Бурлеск і травестія в українській поезії першої половини ХІХ ст. / Упоряд., підгот. текстів, передм. та прим. Г. А. Нудьги.– К., 1959.

Українська драматургія першої половини ХІХ століття: Маловідомі п'єси / Вступ. ст., підгот. текстів та прим. В. Є. Шубравського.– К.: Держ. вид-во худ. л-ри, 1958.– 427 с.

Український водевіль / Упоряд. П. П. Перепелиця.– К., 1965.

Українською музою натхненні: Польські поети, які писали українською мовою / Упоряд. та прим. Р. Ф. Кирчіва та М. П. Гнатюка. Вступ. ст. Р. Ф. Кирчіва.– К., 1971.

Білецький-Носенко П. Поезії / Упоряд., вступ. ст. і прим. Б. Деркача.– К.: Рад. письменник, 1973.– 331 с.

Гулак-Артемівський П., Гребінка Є. Поетичні твори. Повісті та оповідання.– К.: Наук. думка, 1984.– 606 с.

Гулак-Артемівський П. Поезії.– К., 1989.

Гулак-Артемівський П. Твори.– К., 1978.

Квітка-Основ'яненко Г. Твори: У 8 т.– К., 1968–1970.

Квітка-Основ'яненко Г. Збір. тв.: У 7 т.– К.: Наук. думка, 1978 – 1981.

Квітка-Основ'яненко Г. Повісті та оповідання. Драматичні твори.– К.: Наук. думка, 1982.

Гребінка Є. Твори: В 5 т.– К., 1957.

Гребінка Є. Твори: В 3 т.– К.: Наук. думка, 1980–1981.

Українська байка / Упоряд. та передм. Б. А. Деркача, В. Т. Косяченка.– К.: Дніпро, 1983.– 463 с.

Українські поети-романтики: Поетичні твори / Вступ. ст. М. Т. Яценка.– К.: Наук. думка, 1987.– 589 с.

Українські поети-романтики 20–40-х років ХІХ ст. / Вступ. ст. І. Айзенштока.– К.: Дніпро, 1968.– 635 с.

Боровиковський Л. Повне зібрання творів / Упоряд. вступ. ст. і прим. С. А. Крижанівського, П. П. Ротача.– К.: Наук. думка, 1967.– 280 с.

Костомаров М. Твори: У 2 т. / Вступ. ст. та прим. В. Л. Смілянської.– К.: Дніпро, 1990.

Костомаров М. Твори: У 2 т. / Упоряд., підгот. текстів і прим. Є. С. Шабліовського, В. С. Бородіна.– К.: Дніпро, 1967.

І прадіди в струнах бандури живуть: Українська романтична поезія першої половини XIX століття / Вступ. ст. П. П. Хропка.– К.: Веселка, 1991.– 239 с.

Письменники Західної України 30–50-х років XIX ст.– К.: Дніпро, 1965.– 652 с.

Русалка Дністрова.– К., 1967.

Русалка Дністрова (Фотокопія з видання 1837 р.) / Вступ. ст. О. І. Білецького.– К.: Дніпро, 1972.– 135 с.

Шашкевич М. Твори.– К., 1973.

Шашкевич Маркіян, Вагилевич Іван, Головацький Яків. Твори.– К.: Дніпро, 1982.– 367 с.

Духнович О. Твори / Упоряд. О. М. Рудловчак; вступ. ст. Ю. А. Бачі; прим. Д. М. Федаки.– Ужгород: Карпати, 1993.– 254 с.

Шевченко Т. Пов. збір. тв.: У 6 т.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963–1964.

Шевченко Т. Пов. збір. тв.: У 12 т.– К.: Наук. думка, 1989–1991.– Т. 1–3.

Література до курсу

Бернштейн М.Д. Українська літературна критика 50–70-х років XIX ст.– К.: Вид-во АН УРСР, 1959.– 492 с.

Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики.– К.: Либідь, 1998.– 408 с.

Білецький О. Т.2. Українська література XIX – початку XX століття // Збір. пр.: У 5 т.– К.: Наук. думка, 1965.– 671 с.

Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX століття.– К.: Вид. дім Дмитра Бураго, 2001.– 343 с.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 1: Етногенез і теогенез.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1997.– 155 с.

Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму.– Ч. 2: Ейдетика.– К.: Київ. ін-т “Слов’янський ун-т”, 1998.– 109 с.

Волинський П. Теоретична боротьба в українській літературі (перша половина XIX ст.).– К.: Держ. вид-во худ.літератури, 1959.– 441 с.

Волинський П. К. Український романтизм у зв’язку з розвитком романтизму в слов’янських літературах // Волинський П. З творчого доробку.– К., 1973.

Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. Загальне літературознавство: Навчальний посібник для вузів.– Рівне, 1997.– 544 с.

Гнатюк М. П. Українська поема першої половини XIX століття: Проблема розвитку жанру.– К.: Видавниче об’єднання “Вища шк.” при Київ. держ. у-ті, 1975.– 168 с.

Гончар О. І. Просвітительський реалізм в українській літературі. Жанри та стилі.– К., 1989.

Гончар О. І. Українська література передшевченківського періоду і фольклор.– К.: Наук. думка, 1982.– 312 с.

Горський В. С. Історія української філософії. Курс лекцій.– К.: Наук. думка, 1991.– 286 с.

Гром’як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX століття).– Т.: Підручники & посібники, 1999.– 223 с.

Дорошкевич О. К. Реалізм і народність української літератури XIX ст.– К.: Наук. думка, 1986.

Денисюк І. О. Розвиток української малої прози XIX – початку XX ст.– Л.: Наук.-вид. т-ство “Академ. експрес”, 1999.– 280 с.

- Єфремов С. Історія українського письменства.– К.: Femina, 1995.– 686 с.
- Иваньо И. Очерк развития эстетической мысли Украины.– М., 1981.
- Івашків В. М. Українська романтична драма 30–80-х років XIX ст.– К.: Наук. думка, 1990.– 143 с.
- Історія української дожовтневої журналістики.– К., 1983.
- Історія української літератури: У 2 т.– К., 1987–1988.
- Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття) / П. П. Хропко, О. Д. Гнідан, П. І. Орлик та ін.– К.: Либідь, 1992.– 512 с.
- Історія української літератури (перша половина XIX століття) / За ред. І. П. Скрипника.– К.: Вища шк., 1980.– 327 с.
- Історія української літератури XIX століття: У 3 кн. / За ред. М. Яценка.– Кн. 1, 2. – К.: Либідь, 1995–1997.
- Історія української літератури: У 8 т.– Т. 2.– К., 1967.
- Історія української літературної критики. Дожовтневий період.– К.: Наук. думка, 1988.– 456 с.
- Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія: У 3 кн.– Кн. 1. Навчальний посібник / Упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка.– К.: Либідь, 1996.– 415 с.
- Історія українського мистецтва: У 6 т.– Т. 3.– К., 1968; Т. 4, кн. 1.– К., 1969.
- Зеров М. Українське письменство XIX ст. // Зеров М. Твори: У 2 т.– Т.2.– К.: Дніпро, 1990.– С. 4–245.
- Калениченко Н. Л. Українська література XIX ст. Напрями. Течії.– К.: Наук. думка, 1977.– 315 с.
- Ковалівський А. З історії української літературної критики.– Харків, 1926 / Фотопередрук О. Горбача у кн.: Нариси історії української літературної критики.– Мюнхен, 1994.
- Комаринець Т. І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму: Проблема національного й інтернаціонального.– Л.: Вид-во при Львів. у-ті “Вища шк.”, 1983.– 223 с.
- Комаринець Т. Твори.– Л.: Каменяр, 1999.– 360 с.
- Коновець О. Ф. Просвітницький рух в Україні (XIX – перша третина XX ст.) – К.: Хрещатик, 1992.– 120 с.
- Кононенко П. П. Українська література: проблеми розвитку.– К.: Либідь, 1994.– 336 с.

Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.– К.: ВЦ “Академія”, 1997.– 752 с.

Матеріали до вивчення української літератури: У 5 т.– К., 1963.

Микитенко Ю. О. Антична спадщина і становлення нової української літератури.– К., 1991.

Насенко М. К. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції.– К.: ВЦ “Академія”, 1997.– 320 с.

Нахлік Є. К. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст.– К.: Наук. думка, 1988.– 318 с.

Наливайко Д. С. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу.– К., 1988.

Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили.– К., 1981.

Нудьга Г. А. Українська балада (З теорії та історії жанру).– К., 1970.

Огоновський О. Історія літератури руської [української]. Ч. II–III / Фотопередрук Олекси Горбача.– Мюнхен, 1991–1992.

Почапский А. Развитие философской мысли на Украине. Первая половина XIX века.– К., 1984.

Петров В., Чижевський Д., Глобенко М. Українська література. Мірчук І. Історія української культури.– Мюнхен; Л.: Вид-во “Фенікс-Лтд”, 1994.– 380 с.

Петров Н. И. Очерки истории украинской литературы XIX столетия.– К.: Въ типографіи И. и А.Давиденко, 1884.– 457, XV с.

Приходько П. Г. Шевченко й український романтизм 30–50 рр. XIX ст. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– 316 с.

Розвиток жанрів в українській літературі XIX – початку XX століття.– К., 1986.

Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства).– К.: Правда Ярославичів, 1998.– 448 с.

Творчий метод і поетика Т. Шевченка.– К., 1980.

Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті: У 5 т.– Т. 1.– К., 1987.

Українська Літературна Енциклопедія: У 5 т.– Т. 1–3.– К.: “Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 1988, 1990, 1995.

Український драматичний театр. Нариси історії: У 2 т.– Т. 1.– К., 1967.

Українські літературні альманахи і збірники XIX – початку XX ст. / Уклав І. З. Бойко.– К., 1967.

- Українські письменники. Біобібліографічний словник: У 5 т.– Т. 2, 3.– К., 1963.
- Федів Ю. О., Мозгова Н. Г. Історія української філософії.– К.: Україна, 2001.– 512 с.
- Федченко П. Літературна критика на Україні першої половини ХІХ ст.– К.: Наук. думка, 1982.–381 с.
- Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Збір. тв.: У 50 т.– Т. 41.– К.: Наук. думка, 1984.– С. 194–470.
- Хропко П. П. Біля джерел української реалістичної прози (10–40-і роки ХІХ ст.).– К.: Вид-во Київ. у-ту, 1972.– 188 с.
- Хропко П. П. Драматургія першої половини ХІХ століття.– К., 1972.
- Хропко П. Становлення нової української літератури.– К., 1988.
- Хропко П. П. Українська література перших десятиріч ХІХ століття в історично-культурному контексті.– К.: Ковчег, 2001.– 63 с.
- Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму).– Т.: МПП “Презент”, 1994.– 480 с.
- Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні.– К., 1992.
- Шамрай А. Українська література.– Х., 1928 / Фотопередрук.– Мюнхен, 1989.
- Шубравський В. Є. Від Котляревського до Шевченка (Проблема народності української літератури).– К.: Наук. думка, 1976.– 291 с.
- Щурат В. Вибрані праці з історії літератури.– К.: Вид-во АН УРСР, 1963.– 434 с.
- Яценко М. Т. На рубежі літературних епох. “Енеїда” Котляревського і художній прогрес в українській літературі.– К., 1977.
- Яценко М. Т. Питання реалізму і позитивний герой в українській літературно-естетичній думці першої половини ХІХ століття.– К., 1979.
- Яценко М. Т. Український романтизм й інші слов’янські літератури // Слов’янські літератури. Доповіді.– К., 1988.

Питання до іспиту

1. Становлення нової української літератури в контексті національного відродження народу.
2. Українське літературознавство: вивчення української літератури першої половини XIX ст.
3. Поняття “нова українська література”: особливості національної літератури. Періодизація.
4. Формування історичної школи в українському літературознавстві як вияв романтизму в науці про літературу.
5. Утвердження традиції вивчення фольклору та давньої української літератури.
6. Життєвий і творчий шлях І. Котляревського.
7. “Енеїда” І. Котляревського як бурлескно-трагестійна поема.
8. Елементи просвітительського реалізму в “Енеїді” І. Котляревського.
9. Елементи гротеску в “Енеїді” І. Котляревського.
10. Особливості творення національного характеру в “Енеїді” І. Котляревського.
11. Становлення нової української драматургії (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник” І. Котляревського).
12. Проблема творчого методу І. Котляревського-драматурга.
13. Характер конфлікту і художні особливості драматичних творів І. Котляревського.
14. Значення творчості І. Котляревського.
15. Бурлескно-трагестійна поезія перших десятиліть XIX ст.
16. Побутова-етнографічна драматургія перших десятиліть XIX ст.
17. П. Білецький-Носенко – першовідкривач жанру літературної казки.
18. Поема “Горпинида” П. Білецького-Носенка.
19. Баладна творчість П. Білецького-Носенка.
20. Байкарська спадщина П. Білецького-Носенка.
21. Вірш-послання П. Гулака-Артемівського “Справжня Добрість”.
22. Байкарська спадщина П. Гулака-Артемівського.
23. Життєпис Г. Квітки-Основ’яненка.
24. Драматургія Г. Квітки-Основ’яненка.
25. Г. Квітка-Основ’яненко – “творець людвої повісті” (І. Франко): особливості сентиментально-реалістичної прози.
26. Сентиментально-реалістична повість “Маруся” Г. Квітки-Основ’яненка.

27. Сентиментально-реалістична повість “Сердешна Оксана” Г. Квітки-Основ’яненка.
28. Бурлескно-реалістична проза Г. Квітки-Основ’яненка.
29. Життєвий шлях Є. Гребінки.
30. Байкарська спадщина Є. Гребінки.
31. Лірика Є. Гребінки.
32. Поема “Богдан” Є. Гребінки.
33. Проза Є. Гребінки.
34. Особливості просвітительського реалізму в українській літературі першої половини XIX ст.
35. Особливості сентименталізму в українській літературі першої половини XIX ст.
36. Український романтизм як літературно-естетичне явище. Періодизація.
37. Тематично-стильові течії українського романтизму.
38. Жанрове розмаїття української романтичної поезії.
39. Харківська школа романтиків.
40. Л. Боровиковський – “справжній батько романтизму в нашому письменстві” (С. Єфремов).
41. Баладна творчість Л. Боровиковського.
42. Переклади і переспіви Л. Боровиковського.
43. “Думки й пісні та ще дещо” А. Метлинського.
44. Художній світ поезії М. Костомарова.
45. Балади М. Костомарова.
46. Новаторство М. Костомарова-драматурга.
47. Особливості потрактування фольклорного сюжету в п’єсі “Сава Чалий” М. Костомарова.
48. “Переяславська ніч” М. Костомарова як драма ідей.
49. Літературно-критична діяльність М. Костомарова.
50. Літературна діяльність О. Духновича.
51. Літературна діяльність “Руської трійці”.
52. Казка-новела “Олена” М. Шашкевича.
53. Художній світ лірики М. Шашкевича.
54. Структура і проблематика альманаху “Русалка Дністрова”.
55. Балади І. Вагилевича.
56. Поезія Я. Головацького.
57. Життєпис Т. Шевченка. Періодизація творчого шляху.
58. Історичні поезії Т. Шевченка раннього періоду творчості.
59. Героїко-історична епопея “Гайдамаки” Т. Шевченка.

60. Особливості творчого методу раннього Т. Шевченка.
61. Віршова історична трагедія “Никита Гайдай” Т. Шевченка.
62. Історико-побутова драма “Назар Стодоля” Т. Шевченка.
63. Творчий метод Т. Шевченка-драматурга.
64. Історіософічність творів Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
65. “Псалми Давидові” Т. Шевченка: ідейно-художній аналіз.
66. Політична сатира Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
67. Громадянська лірика Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
68. Соціально-побутові поеми Т. Шевченка періоду ”трьох літ”.
69. Історико-побутова поема Т. Шевченка “Невольник”.
70. Творчий метод Т. Шевченка періоду “трьох літ”.
71. Мотиви циклу поезій Т. Шевченка “В казематі”.
72. Автобіографічна лірика Т. Шевченка періоду заслання.
73. Соціально-побутові поеми Т. Шевченка періоду заслання.
74. Історичні поеми й вірші Т. Шевченка періоду заслання.
75. Вірші й поеми сатиричного змісту періоду заслання Т. Шевченка.
76. Автобіографічний характер повісті Т. Шевченка “Художник”.
77. Порівняльний аналіз однойменних поем і повістей Т. Шевченка.
78. Проблематика повісті “Близнець” Т. Шевченка.
79. Ідейно-художній аналіз повісті “Музикант” Т. Шевченка.
80. Творчий метод Т. Шевченка-прозаїка.
81. “Журнал” Т. Шевченка.
82. Антицарське спрямування поем Т. Шевченка “Неофіти” та “Юродивий”.
83. Політична лірика останнього періоду творчості Т. Шевченка.
84. Інтимна лірика останнього періоду творчості Т. Шевченка.
85. Поема “Марія” як вершина розвитку антропософії Т. Шевченка.
86. Естетичні погляди Т. Шевченка.
87. Творчість Т. Шевченка в критиці й літературознавстві 40–60-х років XIX ст.
88. Доля і творчість Т. Шевченка в біографічних студіях.
89. Образ Т. Шевченка в художній літературі.
90. Шевченкознавча спадщина І. Франка.
91. Сучасні шевченкознавчі дослідження.
92. Значення творчості Т. Шевченка.

Тематика курсових робіт

1. Національний характер в “Енеїді” І. Котляревського.
2. Народний гротеск в “Енеїді” І. Котляревського.
3. Просвітительська основа драматургії І. Котляревського.
4. Елементи психологізму в повісті Г. Квітки-Основ'яненка “Маруся”.
5. Елементи психологізму в повісті Г. Квітки-Основ'яненка “Сердешна Оксана”.
6. Естетика трагізму в повісті Г. Квітки-Основ'яненка “Маруся”.
7. Естетика трагізму в повісті Г. Квітки-Основ'яненка “Сердешна Оксана”.
8. Естетика народності в повісті “Маруся” Г. Квітки-Основ'яненка
9. Естетика народності в повісті “Сердешна Оксана” Г. Квітки-Основ'яненка.
10. Елементи психологізму в повісті Г. Квітки-Основ'яненка “Козир-дівка”.
11. Ідейно-художні особливості повісті “Божі діти” Г. Квітки-Основ'яненка.
12. Ідейно-художні особливості повісті “Перекотиполе” Г. Квітки-Основ'яненка.
13. Особливості іронії в сатиричному романі Г. Квітки-Основ'яненка “Пан Халявський”.
14. Індивідуалізація героїв у повісті Є. Гребінки “Приключення синей ассигнации”.
15. Ідея національного відродження в поетичній спадщині М. Шашкевича.
16. Казка І. Вагилевича “Жулин і Калина” як любовно-психологічна балада.
17. Типи романтичного героя у творчості М. Шашкевича.
18. Концепція особистості в ліриці М. Шашкевича.
19. Образ народного співця в українській романтичній поезії.
20. Особливості пейзажу в українській романтичній поезії.
21. Особливості психологічного паралелізму в поезії романтиків Харківської школи.
22. Народно-естетичні ідеали в поезії Л. Боровиковського.
23. Естетика трагізму в поезії А. Метлинського.
24. Античні мотиви в поезії М. Костомарова.
25. Історичні мотиви лірики М. Костомарова.
26. Естетика трагізму в драматургії М. Костомарова.

27. Людина і світ в поезії М. Петренка.
28. Лірико-філософська настроєвість поезії М. Петренка.
29. Романтичний тип героя в поезії В. Забіли.
30. Ідея християнського братолюбства в українській романтичній поезії.
31. Елементи драматизму в українській драматичній баладі.
32. Кордоцентризм української романтичної поезії.
33. Категорія історичної пам'яті в поетичній творчості українських романтиків.
34. Постать Б. Хмельницького в художньому осмисленні Г. Сковороди, М. Костомарова, Т. Шевченка.
35. Ліричний герой і автор в ранній поезії Т. Шевченка.
36. Романтична концепція особистості в поемі "Гайдамаки" Т. Шевченка.
37. Філософські аспекти проблематики поеми "Гайдамаки" Т. Шевченка.
38. Психологічно-особистісна течія романтизму в поезії Т. Шевченка.
39. Фольклорно-історична течія романтизму в поезії Т. Шевченка.
40. Громадянська течія романтизму в ранній творчості Т. Шевченка.
41. Народна символіка в ранній творчості Т. Шевченка.
42. Поетика контрасту в ранній творчості Т. Шевченка.
43. Національна ідея в ранній творчості Т. Шевченка.
44. Історіософічність поезій Т. Шевченка періоду "трьох літ".
45. Елементи гротеску в творчості Т. Шевченка періоду "трьох літ".
46. Психологізація характерів у поемі "Наймичка" Т. Шевченка.
47. Особливості психологізму циклу поезій "В казематі" Т. Шевченка.
48. Переосмислення біблійного матеріалу в поемі "Марія" Т. Шевченка.
49. Типологія образу Марії (Євангеліє, "Марія" Т. Шевченка, "Марія" У. Самчука).
50. Жіночі образи у світлі естетики страждання (на матеріалі поетичної творчості Т. Шевченка).
51. Екзистенційна проблематика прози Т. Шевченка.
52. Бінарні образи у творчості Т. Шевченка.
53. Герой-бунтівник у поетичній творчості Т. Шевченка.
54. Міфотворча основа поезії Т. Шевченка.
55. Образ юродивого у творчості Т. Шевченка.
56. Філософія природи в поезії Т. Шевченка.
57. Шевченківські традиції у творчості П. Куліша.
58. Ідейно-художнє осмислення постаті Т. Шевченка в поезії Б. Лепкого.
59. Шевченківські мотиви в романі У. Самчука "Гори говорять!".
60. Ідейно-художні доміанти образу Т. Шевченка у творчості волинських поетів другої половини ХХ ст.

Критерії оцінки знань студентів

Рівень навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних знань студентів
Початковий	1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, відтворити деякі елементи матеріалу
	2	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Студент відтворює менше половини навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання
Середній	4	Студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення викладача, повторити за зразком певну операцію
	5	Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки. Студент вміє застосувати знання при виконанні завдань прикладного характеру за зразком
Достатній	7	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії
	8	Знання студента є достатньо повними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, доречно використовує термінологію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації

Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, добре володіє спеціальною термінологією, уміє ілюструвати відповідь прикладами, знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати одержані знання з інших дисциплін для вирішення практичних завдань.

Зміст

Пояснювальна записка	3
Структура курсу.....	3
Змістові модулі та форми проміжного контролю.....	4
Тематичний план курсу (денна форма навчання).....	9
Тематичний план курсу (заочна форма навчання).....	11
Модуль 1. Українська література доби Просвітництва.....	13
Питання для самоконтролю.....	30
Модуль 2. Український романтизм.....	32
Питання для самоконтролю.....	57
Модуль 3. Творчість Т.Шевченка.....	59
Питання для самоконтролю.....	80
Тексти.....	82
Література до курсу.....	84
Питання до іспиту.....	88
Тематика курсових робіт.....	91
Критерії оцінювання знань студентів.....	93

Навчально-методичне видання

Яблонська Ольга Василівна

Історія української літератури першої половини XIX ст.

**Методичні рекомендації для студентів
спеціальності “українська мова та література”**

Редактор
Коректор
Технічний редактор

Підп. до друку . Формат . Папір офс. Гарн. Таймс.
Друк цифровий. Обсяг ум. друк. арк. Наклад 100 прим.

Редакційно-видавничий відділ “Вежа”
Волинського державного університету імені Лесі Українки
(43025 Луцьк, просп. Волі, 13)